

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2 40 — „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Cum ne cunosc străinii.

Arad, 21 iunie.

Dacă ne comparăm cu alte popoare în privința aceasta, trebuie să constatăm că noi suntem prezentați de către străini într'o lumină foarte nefavorabilă, deoarece informațiile lor despre neamul, cultura și arta românească sunt insuficiente, sau de cele mai multe ori tendențioase.

Străinii cari vin să facă studii prin țările noastre, se opresc pe o săptămână în București, petrec zilnic la Capșa, vizitează bibliotecile franțuzești ale boierilor și apoi se întorc în țara lor: francezii încredințați că România e a doua patrie a limbii și culturii franceze, iar germanii convinși că regatul dela Dunăre e un debușeu excelent al industriei germane și un satelit politic al Triplei-Alianțe.

Capitaliștii străini privesc România ca un teren bun de exploatare și tot astfel e prezentată și de conferențiarilor străini din orașele mari din lume, de câte ori vine vorba de statul românesc. E ca și când ar vorbi de cutare stat african sau din America bun numai de exploatare, de a face pe teritoriul lui lucrări industriale ori plantații — cu ajutorul sclavilor negri.

Că are poporul acesta o cultură deosebită a lui, o artă națională, un suflet creator care nu seamănă cu al altor neamuri, de asta nu se interesează decât foarte puțin.

Dar dacă cei mai mulți călători și economiști străini ne cunosc așa de unilateral și așa de insuficient, informațiile ce le dă presa și literatura străină despre noi, sunt în ade-

văr revoltătoare. Suntem priviți printr'o priză exclusiv iudaică, știind că aproape toată presa mondială e condusă de evrei cari grijesc ca la tot pasul să ne inegrească și să ne înjosească în fața străinilor. Foiletoanele jurnalelor străine cu pretenția de a fi „literare”, mișună de români criminali și bețivi, de oameni extravagandanți ca în romanele lui Sherlock Holmes, — să ne aducem aminte de drama lui Brociner, „Nunta din Văleni”! — cari trăiesc într'un desfrâu revoltător. Infamiile scrise pe socoteala noastră sunt nenumărate ca și autorii lor.

Pe cât de temerari sunt însă detractorii noștri, pe atât de optimiști și nesuferiți sunt vânătorii de medalii și distincții, cari ne descriu într'o lumină romantică, ne exagerează calitățile la extrem, ne ridică în slăvi, și toate acestea numai pentru că au avut fericirea să stea de vorbă câteva minute cu M. Sa Regina României care-i de tot binevoitoare cu ori și ce străin care-i cere o audiență. Nesuferiți ne sunt însă și cei cari ne injură, dar și acei cari ne omoară cu laudele lor nedrepte. *Adevărul*, acesta voim să-l vedem și să-l auzim din partea străinilor, iar dacă nu vor să-l spuie, atunci să ne cruțe cu platitudinile lor!

Bineveniți vor fi însă toți acei străini cari se apropie cu dragoste de noi, cu înțelegere pentru cultura și sufletul nostru și de aceea sunt drepti în judecata lor. Un studiu temeinic în limba germană despre scriitorul *Sadoveanu* scris de fostul profesor universitar din Cernăuți, *M. Friedwagner* acum la univ. din Frankfurt, sau altul de acelaș autor despre „Cântecul românesc”, conferențele pro-

fesorului *I. Urban-Jarnik* din Praga, sau novelele scriitorilor români traduse în nemțește de către regretatul filoromân *Kramerius* — ceh de origine —, comunicările interesante ale dlui *M. Montandon* în „*Mercure de France*” despre literatura românească, ale dlui *Benedetto de Luca* în ziarele și revistele italiene etc., sunt contribuții cu mult mai serioase la răspândirea literaturii românești și a cunoștințelor despre neamul nostru, decât toate articolele ocazionale pline de laude searbede la adresa noastră. În urma acestor lucrări conștiințioase nu numai noi, ci și străinii vor profita.

În raport cu frații lor din regat, Ardeleii și Bucovinenii sunt descriși într'un mod și mai nedrept și înjositor de către dușmanii lor etnici, ungurii și rutenii, cari nu se sfiesc cu toate acestea să prezinte la toate expozițiile internaționale de artă casnică lucruri românești, dându-le drept ale lor.

Intr'o privință suntem și noi de vină, ba încă într'un grad foarte mare: prea ne lăsăm ca străinii să scrie despre noi, fără ca să lucrăm înșine. N'avem reviste și ziare românești scrise în limbi străine, ca să ne apărăm cauza și cultura noastră cu mai mult succes. Dispunem noi de exemplu de reviste ca „*Revue d'Hongrie*” a ungurilor, ca „*Ukrainische Rundschau*” a rutenilor etc.? Revistele noastre de acest fel, d. e. „*Rumänische Revue*” a dlui *Diaconovich* și „*Revue de Roumanie*” a dlui *V. Arion* au dispărut, ca să facă loc unei publicații slabe scrisă de un Macedon-sky și Caion în limba franceză.

Până nu de mult chiar și istoria noastră națională era un fel de terra incognita pen-

Pe Mărgineanca.

(Fragment.)

De C. Sandu-Aldea.

Ajungând la conacul din Mărgineanca, Nistor Artăreanu întrebă:

— Par'că voi ai să-mi spu ceva despre Mărgărit.

— A da, — răspunse Franț... Dvoastră n'ați auzit nimic despre el?

— Nu.

— Mie mi-s'a spus că s'a luat de gât cu Novac.

— Ei și?

— Și umblă tot beat.

— Nu se poate! — zise proprietarul. Astea-s scornituri de-ale lui Taifas. Vine la dta de două ori pe săptămână, precum i-ai spus?

— Vine regulat și-mi raportează amănunțit despre tot ce a făcut, dar... știu eu?!

— Tot bănuitor ai rămas, Franț. Așa te-am cunoscut, așa vei muri. De ce nu te-ai repezit până la Filioara să vezi ce e?

— Am fost.

— Și ce făcea Mărgărit?

— De câte-ori am fost, l-am găsit pe câmp.

— Ei vezi?... Vezi? — zise Artăreanu și te mai îndoști?

— Nu mai fii așa, Franț. Nu mai fii așa! Du-te de te mai liniștește.

Franț salută și plecă.

Se înseninase. Soarele cobora spre sfîntit și un curcubeu frumos se lămurii deodată drept deasupra satului. Dar Franț nu-l văzu căci el venea călare la pas, cu capul plecat pe piept, cufundat în gânduri. Abia când ajunse acasă, ciripirea voioasă a Mariane: der Regenbogen! îl făcu să ridice ochii la cer. Mai în aceeași clipă eși în cerdac și tânărul care preda Mariane limba română. El salută pe Franț și roși. Eleva lui îl văzu roșind și un zâmbet drăgălaș îi înflori pe buze. Profitând de faptul că Franț se îndepărtase de ei, ea îl întrebă, arătând spre curcubeu:

— Ce culoare vă place mai mult, domnule Cosma?

Neculai Cosma tresări și îndreptă spre frumoasa lui elevă doi ochi scâlțați în nemărginită fericire. În ziua aceea venise la lecție hotărât să biruie marea lui sfială și să spuie Mariane ce nefericit se simte când e departe de ea. De mai multe ori luase el această hotărâre, dar niciodată nu se legase atât de strașnic ca atunci. Toate piedecile ce i s'ar fi putut pune în cale i-au trecut prin minte și pentru fiecare din ele găsisse un chip de a o înlătura. Își scrisese chiar și declarația pe care o învățase pe dinafară și o repetase de câteva ori în fața oglinzii. Dar când începu lecția, frumoasa lui compoziție se risipi ca cenușa 'n vânt și profesorul nostru răspundea alandala când îl întreba ceva eleva.

Aceasta observă că învățătorul e cum nu se poate mai distrat și, văzând curcubeul, eșise în ceardac tocmai când intra Franț în curte și chemase și pe Cosma lângă ea. Iar când acesta îi auzi întrebarea, se roși până pe frunte, se uită la ea câteva clipe și răspunse:

— Verdele!

— Verdele? — întrebă Mariana, cu ochii la curcubeu.

— Da! — zise el, privind tot la frumosul brâu colorat.

— Culoarea speranței! — șopti fata, fără a-și lua ochii dela curcubeu.

— Culoarea speranței! — repetă el, căutând par'că în culorile curcubeului ochii fecioarei ce-i luase mințile. A speranței în zile mai bune — adaogă el apoi.

— Cum?... Cum?... Ce-ai spus? — întrebă ea, mirată.

Cosma își zise: „mare idiot mai sunt!” și răspunse:

— A speranței care...

Cu o clipă mai înainte îi trecuse ca fulgerul prin minte o imagine poetică. Ne mai aducându-și-o aminte, el nu putu sfârși fraza pe care o începuse și se uită la Mariana cu o privire care cere iertare.

În acelaș timp Mărgărit intră călare 'n curte, își jucă puțin calul, descălecă și legă fugarul de un pom. Apoi se apropie de ei și-i salută. O umbră trecu pe fața lui Cosma.

tru străini, azi însă după ce avem o istorie a românilor de d. *Xenopol* în limba franceză, una de d. *Iorga* în limba germană și alta tot de d-sa în cea italiană, putem zice că stăm chiar foarte bine în privința aceasta. Un pas spre mai bine sunt desigur și seminariile de limba și literatura noastră, pe cari le susține statul românesc la universitățile din Viena, din Lipsca, din Berlin și înainte de câteva luni la Paris.

În timpul din urmă e o tendință tot mai vădită de a repara greșelele din trecut, de a ieși din apatia în care zăcuseră antecesorii noștri. Azi un savant de talia unui *Xenopol* ține cursuri la Sorbona, d-na *Bacaloglu* ține conferințe despre români prin orașele Italiei, părintele *Lucaciu* rostește la congresul raseilor din Londra o importantă conferință despre neamul și trecutul nostru, d-soarei *Văcărescu*, membră a Institutului Franței, i-se joacă la opera din Paris o operă românească „*Cobzarul*”, iar în Viena, la toate balurile elitei, costumul și jocul românesc e căutat, dându-i-se întâietate față de ale străinilor.

De aceea n'am putut decât să ne bucurăm când am citit în jurnalele străine, că zilele aceste, la Viena cu ocazia unui concurs de cântece populare ale tuturor popoarelor din monarhia noastră — un fel de „*Musikwoche*” — va fi reprezentat cu demnitate și cântecul românesc printr-o compoziție a dlui *Dima*, „*Mândruțița de demult*”. Sperăm că alături de stridentele sunete ale ciardașului unguresc și alături de jalnicele cântece ale slavilor, cântecul românesc cu toate particularitățile sale distinse, va fi un testimoniu ales și nobil al artei noastre românești, o bucată ruptă din sufletul nostru.

Comunicat în chestiunea clericeilor noștri dela Oradea-Mare.

Dela locuri competente primim azi spre publicare următorul comunicat:

„Ziarele din Budapesta, pe baza unui raport apărut într'unul din ziarele din Oradea-mare, au adus unele știri tendențioase cu privire la examenele clericilor diecezeni gr.-cat. eliminați din seminarul teologic rom-

cat. din Oradea-mare. Față de știrile aceste suntem în poziția plăcută de a putea înregistra în următoarele curatul adevăr în această chestie celebră. — Faptul, anume, este, că episcopul român gr.-cat. de Oradea-mare Dr. Demetriu Radu a recercat pe episcopul rom.-cat. Széchényi Nicolau, ca clericilor eliminați, spre a nu pierde anul școlastic, să le permită a putea da examenele la seminarul teologic rom.-cat. Episcopul Széchényi apreciind motivele episcopului Radu, și-a dat învoirea, ca dintre cei 14 clericilor nouă să poată da examenul la numitul institut. Cei-alți cinci vor avea să facă examenele în alte institute teologice, unde își vor și continua studiile în anul școlastic viitor. Astfel, dintre cei nouă clericilor, trei în 15 Iunie, trei în 18 Iunie s'au și supus examenelor în seminarul din Oradea-mare. Iar trei, la rugarea lor proprie au obținut concesiune de a da examenele la începutul anului viitor. Atât și nu mai mult! Despre rugări de iertare de unul ori altul, sau despre alte condițiuni n'a fost nici măcar vorba.”

Comunicatul acesta — ori câte silințe ne-am da să ne amăgim din nou — nu poate să ne risipească îndoielele. Faptul că P. S. Sa episcopul Radu a fost numai interpretul binevoitor al dorinței arătate de clericilor, nu schimbă cruda realitate. Dacă nu există altă modalitate, — numai separațiunea deplină, fie ea împreună cu orice jertfă, poate să abată primejdiile stări ilustrate în articolul nostru de ieri. Aceste jertfă nu pot să fie prea mari, după ce principiul care le reclamă e însuși principiul de existență al neamului nostru în Ungaria.

Episcopia greco-catolică ungurească.

Ziarul unguresc *Budapesti Hirlap* anunță: „*Din Roma primim imbucurătoarea știre, că uneltirile mitropolitului Mihali și ale episcopului Radu n'au isbit. Bula papală menită să canonizeze noua dieceză a ungușilor greco-catolici cari cer liturgia ungurească, e azi terminată, iar publicarea ei și înlăturarea noii dieceze e acum o chestiune pur administrativă, și învingerea morală nu ni-se mai poate contesta de-acum*”.

Mai așteptăm...

Dizolvarea dietei din Bucovina. Certurile dintre deputații români naționaliști și democrați au atins apogeul. În coloanele ziarelor ambelor partide continuă de câțva timp un violent schimb de cuvinte și amenințări reciproce. După versiunea lansată de un ziar german naționalist ar făuri planul, ca în apropiata sesiune

de Septembrie a dietei să înceapă o strânsă opoziție, care ar duce la dizolvarea dietei. Prin aceasta naționalistii urmăresc scopul ca să se răfuiește cu democrații înaintea alegătorilor și speră că vor reuși să micșoreze cu mult, — la o eventuală nouă alegere, — numărul mandatelor democraților. Pe de altă parte se vorbește că democrații ar fi făcut naționalistilor propunerea, ca ambele grupuri politice să depună mandatele în bună înțelegere, pentru ca apoi să înceapă lupta electorală în vederea noilor alegeri. Aceste versiuni nu se pot acredita deocamdată, cert e însă, că apropiata sesiune a dietei va fi una din cele mai bogate în scandaluri, și unii pesimiști prevăd chiar încercări cari, cu toată toleranța guvernului, nu pot aduce decât dizolvarea dietei.

Reformele militare în Reichsrath. În curind vor trece și prin camera austriacă reformele militare așa cum au fost votate în Ungaria, fără nici cea mai mică schimbare în favorul unității monarhiei. Suntem informați că majoritatea e deplin asigurată. Aproape 400 de deputați vor vota pentru ele, pe când voturile contrare abia vor trece de o sută. În contra proiectelor militare s'au declarat numai socialiștii, cehii radicali, italienii, croații din Dalmația și câțiva dintre deputații afară de partid. Sunt speranțe că atât polonii cât și rutenii vor putea fi împăcați. Pacea parlamentară însă cu toate acestea e amenințată, din mai multe părți se manifestă nemulțămiri față de cabinetul Stürgkh. Se crede că îndată după votarea reformelor militare va izbucni o acută criză de guvern.

Proiectul de recruți în comisia militară.

Eri la orele 10 a. m. și-a ținut comisia militară a parlamentului ungar ședința de constituire. Îndată după constituirea biroului s'a procedat la discuția agendelor curente. În urma referenței baronului Solymossy comisia a primit cu unanimitate proiectul asupra contingentului de recruți pentru anul 1912. Conform datelor statistice din 1910 Ungaria dă pe seama armatei comune 57.997 de recruți, iar honvezimele 17.500.

— D. administrator nu-i aici? — întrebă administratorul Filioarei după câteva clipe.

— Ba da! Trebuie să fie prin grădina — răspunde Mariana. Catinco, adaogă ea, caută pe domn' și spune-i c'a venit d. Mărgărit dela Filioara.

Mărgărit îi mulțumi, săltându-și puțin pălăria de pe cap. Apoi se uită drept în ochii ei albaștri. Cosma se roși grozav și plecă ochii 'n jos, iar după câteva clipe își luă rămas bun și se duse. Mărgărit îl săgetă cu o privire învinșată și întrebă cu oarecare batjocură:

— De ce era atât de supărat d. Cosma?

— Supărat?! — zise Mariana, mirată.

— Par' c'asa mi-s'a părut.

— Cred că v'ați înșelat — răspunde cu năivitate sora lui Franț. Brüderchen! — adaogă ea apoi, zărind pe Franț, — te așteaptă d. Mărgărit.

Administratorul Filioarei își săltă a doua oară pălăria de pe cap, mulțumind și plecând ochii 'n jos, rușinat par'că de atâta bunăvoință. Iar în clipa următoare privirea lui întâlnea pe aceea a Mariane care-l învăluia într'un farmec neșpus de dulce.

După câțva timp Franț se văzu venind și Mărgărit îi eși înainte, salutându-l foarte respectuos. Franț îi răspunde la salut cu oarecare răceală și tânărul observă aceasta.

— Ce mai e pe acolo, d-le Mărgărit? — îl întrebă după oarecare vreme Franț.

— E bine, d-le administrator — răspunde ad-torul Filioarei.

Franț tăcu. Mărgărit aștepta alte întrebări, dar văzând că șeful său n'are de gând să vorbească, îi raportă pe scurt ce făcuse în ultimele trei zile și aștepta instrucțiuni pentru zilele următoare. Franț — părea că a uitat să vorbească și administratorul Filioarei își zise în gând: „la seama, Mărgărit! Trebuie că te-a săpat cineva pe aici. Fii cu ochii 'n patru.”

În cele din urmă Franț păru a se deștepta dintr'o reverie și vru să înceapă cu el o convorbire. Dar aceasta era foarte greoaie și tăiată de lungi intervale de tăcere, în care timp cei doi oameni se spionau din ochi.

Și deodată Mărgărit zise:

— D-le administrator, eu nu mai stau la Filioara.

Franț tresări și fostul vagmistru care avea ochii ațintiți asupra lui, simți un fior de bucurie diavolească și-și zise în gând: „să te văd, Neamțule!”

— Cum? — întrebă Franț, ca un om uluit. Cum se poate? De ce?

— Uite-așa! — răspunde Mărgărit. Eu am venit la dv. spre a munci și spre a-mi face și eu un viitor... Să mă credeți că până acum n'am dormit la Filioara, dar văd că dv. nu sunteți mulțumit de mine. Și eu — să nu vă supărați dacă vă vorbesc astfel — la dv. mă uit, nu la boieru!

Privirea ageră a lui Mărgărit se pironi din nou pe obrazul lui Franț, gata să piară ca un fulger dacă ochii administratorului s'ar îndrepta cumva spre ea. Dar Franț, se uită în pământ, ca un om muncit de gânduri potrivnice. El își ridică apoi privirea din pământ și văzând că Mariana se apropie de ei, se întunecă la față și zise:

— Tu du-te la bucătărie. Acolo-i treaba ta! Mariana-i făcu o drăgălașă strămbătură din buze, ca un copil bosumflat și porni în fugă spre bucătărie. Atunci Franț întrebă:

— Da cine ți-a spus d-tale că eu nu sunt mulțumit de d-ta?

Mărgărit răspunde:

— Nu mi-a spus nimeni, dar eu nu văd?

— D-ta ești sigur că n'ai făcut nimic care să mă nemulțumească? — îl întrebă Franț.

Administratorul Filioarei se uită la el mirat și ca un om care n'a înțeles bine întrebarea, așteptă s'o audă încă odată spre a răspunde.

— Purtarea d-tale — zise Franț — a cam lăsat de dorit.

— Pot să știu și eu cum? — întrebă Mărgărit foarte liniștit.

— Prea te-ai împrietinit cu Novac bunăoară.

— Aha!... Da!... Acum înțeleg!... Da! M'am împrietinit cu Novac și am făcut chiar chefuri cu el. Dar trebuia!...

Siguranța cu care Mărgărit spusese acel

La armată!

Primirea elevilor în școlile militare. — In deosebita atenție a domnilor profesori, învățători și a tuturor intelectualilor români din Austro-Ungaria:

De **Maiorul Fleșariu.**

Aigen Salzburg, Iunie 1912.

B.

Școlile militare în cari se primesc elevi în luna Septembrie pe anul 1912/13 sunt următoarele:

1. Școlile de cadeți pentru infanterie și vânători:

a) In Budapesta, Timișoara, Sibiu, Pojon (Pressburg), și Cașovia (Kassa) pentru cetățeni ungari.

b) Karlstadt și Kamenitz în Croația pentru cetățeni croați.

c) Viena, Praga, Innsbruck, Liebenau bei Graz, Lemberg și Lobzow bei Krakau, pentru cetățeni austriaci.

2. Școala de cadeți pentru artilerie în Traiskirchen bei Baden în Austria inferioară, pentru toți cetățenii austriaci, ungari și croați. Are și clase paralele pentru limba maghiară.

3. Școala de cadeți pentru cavalerie în Mährisch-Weiskirchen pentru toți cetățenii austriaci, ungari și croați. Are și clase paralele pentru limba maghiară.

4. Școala de cadeți pentru pioniri și regimentul de drumuri ferate. În această școală nu se primesc elevi pe anul acesta.

5. Pentru școlile reale militare se fac rugărilor pentru primire la începutul anului, în ianuarie și februarie, când se vor publica la timp informațiile necesare.

C.

Condițiunile de primire în școlile de cadeți.

1. **Studii:** 4 clase gimnaziale ori reale inferioare, ori 4 clase corăspunzătoare acestor clase, precum sunt școlile civile ungare, școala comună din Fiume și clasele 5 și 6 ale școlilor populare superioare croate. Aceste școli se recer pentru primirea în cursul I. (prim) al școlilor militare susamintite (sub 1—4).

5 clase se recer pentru intrarea în cursul al II-lea al școlilor de cadeți pentru infanterie și vânători, pentru cavalerie și artilerie.

6 clase se recer pentru intrarea în al III-lea curs al acestor școli, afară de artilerie, la care pe cursul al III-lea nu se fac primiri.

În cursul al IV-lea al tuturor acestor școli militare nu se primește nimeni.

2. **Etate:** Pentru cursul I. dela 14—17 ani; pentru cursul II. dela 15—18 ani; pentru cursul III. dela 16—19 ani, socotiți cu 1 septembrie 1912.

Dacă vre-un aspirant a trecut cu ceva peste această etate, adevărat a împlinit maximum anilor înainte de 1 septembrie, apoi adaugă în petiție pentru primire rugarea să i-se ierte trecerea etății, ceea ce se face la propunerea comandei la care s'a așternut petiția. (Vezi forma petiției!)

3. **Examen de primire:** Din limba germană, Aritmetică și Algebră, Geometrie, Geografie, Istorie, Istoria naturală, Fizică și Chimie și adevărat în cuprinsul cum sunt prelese aceste obiecte în clasele inferioare ale școlilor medii. Afară de aceste obiecte se mai cere pentru elevii de cetățeni ungari limba maghiară, respective pentru cei croați limba croată tot în cuprinsul susamintit.

Aspiranții la cursurile mai înalte decât cursul I., fac examenul după clasa a V-a respective a VI-a medie, precum și din obiectele militare propuse deja în clasele de cadeți precedente.

Școlari privațiști încă pot petiționa, dar e de lipsă, ca ei mai întâi să prezinte un testimoniu dela școala medie despre examenul privat.

4. **Limba la examenul de primire și limba de propunere:** limba germană la toate școlile militare din Austria, Ungaria și Croația.

Limba maghiară pe lângă limba germană la școlile de cadeți din Ungaria precum și în clasele paralele ungare dela școala de cadeți de cavalerie și artilerie.

Limba croată pe lângă cea germană la cele două școli de cadeți din Croația.

La examenul de primire îi este permis fiecărui aspirant a se folosi și de limba lui maternă dacă se poate exprima mai bine în aceasta, spre a-și arăta mai bine știința și capacitatea dar limba, respective limbele de propunere trebuie să le poseadă în măsura recerută ca să poată urma prelegerile în aceste limbi de propunere.

5. **Testimoniile școlare:** cu un calcul general cel puțin suficient (genügend) pentru toate școlile, afară de școala de cadeți pentru artilerie, unde se cere un testimoniu cu calcul general minimum „bine”. Nota nesuficient în grecă și latină nu sunt piederi de primire.

Acei elevi, cari au căzut la examenul final anual și cari vor putea face la toamnă examenul de repetiție (Nachprüfung) încă pot petiționa, prezentând un testimoniu interim (Interimszeugnis).

6. **Banii de școală:** 24 coroane anual pentru fiii militarilor în activitate (ofițeri, amployați, preoți militari, subofițeri, gajști etc. etc.) pre-

cum și pentru ai militarilor în retragere (pensie). — 160 coroane anual pentru fiii militarilor din rezervă și afară de serviciu (ausser Dienst), a amployaților civili de stat, a servitorilor civili de stat etc. — 300 coroane anual pentru toți ceilalți aspiranți.

Pentru fiecare elev primit în o școală militară sunt a se plăti afară de banii de școală încă 10 coroane lunar, ca bani de buzunar ai elevului.

Banii de școală sunt a se plăti în două rate anuale, la 1 septembrie și 1 aprilie.

Comanda școlii de cadeți poate concede, în caz de lipsă și la rugare în scris, ca banii de școală să fie plătiți și în rate lunare.

Pentru elevii din școala de cavalerie sunt a se mai plăti anual încă 400 cor. pentru cele de lipsă la călărit, plătite iar în două rate, în 1 septembrie și 1 aprilie.

Reducerea banilor de școală și chiar scutirea totală de ei se poate da acelor din elevii școlilor de cadeți, cari având o purtare laudabilă și un calcul general în studiu bun, înaintează rugarea respectivă prin părinții (tutorii) lor la comanda școlii de cadeți până în 20 februarie a anului (st. n.) Acest punct este de o mare importanță, stându-i fiecărui elev, lipsit de mijloace, calea deschisă pentru a-și eluipa lui și părinților săi o mare înlesnire, ba chiar o eliminare totală a cheltuielilor.

7. **Serviciu obligator:** Pentru fiecare an finit în o școală militară, are fiecare elev a servi 1 an activ în armată, afară de serviciul prezent, obligator pentru toți soldații.

8. **Terminul rugărilor:** Toate rugărilor pentru primire au să între la comanda de cadeți respectivă și adevărat în Austria până în 15 august, iar în Ungaria și Croația până în 12 iulie 1912. n. Petițiunile cari nu-s complete ori cari sosesc după terminul arătat aici, se resping. Acest punct încă îl recomand deosebitei atențiuni a celor pe cari îi privește. Să nu aștepte nimeni cu așternerea rugării până în ultima zi, ci deja îndată după primirea testimoniuului — deci cam până în 1—2 Iulie — să se expedieze rugărilor, cari pot până atunci fi gata, și provăzute cu toate celelalte documente. Anume: certificatul medical să și-l câștige fiecare imediat încă în luna aceasta, căci numai fiind acesta bun mai are sens a mai umbla și după documente. Certificatul medical este deci a se procura în prima linie și adevărat numai dela un medic militar activ din armata comună, dela honvezi, Landwehr, ori dela marină.

9. **Rezolvarea rugărilor:** Se face cunoscută celor ce le-au înaintat, în luna lui august st. n.

„trebuia” făcu pe Franț să se uite mirat la el. Ce deosebit i se părea acest Mărgărit de cel de acum trei luni! Tânărul observă uimirea șefului său și urmă:

— Trebuia!... Am petrecut nopți întregi cu domnul Novac (și el apăsa batjocuritor pe cuvântul: domnul) pentru că știți dv.: in vino veritas!

Acest proverb latin făcu o bună impresie asupra lui Franț care îl primi cu un zâmbet.

— A trebuit să smulg dela șeful de jandarmi oarecare taine — urmă administratorul Filioarei — spre a putea struni pe oameni și mai ales pe Taifas. Și după ce am scos dela el tot ce știa împotriva acelu vulpoi bătrîn l-am asmuțat împotriva grecului dela care auzisem că a luat multă mită. După ce i-am făcut să se părăsească bine unul pe altul, i-am împăcat și fiecare din ei mi-a mai destăinuit apoi câteva isprăvi deale celuilalt. În acest chip am băgat în buzunar pe Novac, pe Taifas și pe Vlastopol. Pe Lipan mi-l'am luat ca epistat și Filioarii sunt dați astăzi pe brazdă. Se vede treaba însă că acest lucru nu le vine tocmai — tocmai la socoteală și de aceea au căutat să mă sape cu fel de fel de minciuni.

Mărgărit înșiră apoi câteva din neregulile descoperite de el, cită nume de locuitori, preciză cifre, arată locuri și date anumite, din care se vedea că într'adevăr el nu dormise în acest

timp la Filioara și că ajunsese a cunoaște mai bine ca ori cine împrejurările de acolo.

— Dacă am greșit, făcând așa — incheie el apoi — vă rog să mă iertați. N'am știut că vă nemulțumesc.

Privirea lui părea a completa această din urmă frază cu cuvintele: „căci nu credeam ca d-ta să fii amestecat în acele afaceri.”

Franț înțelese pe deplin tălcul acelei priviri videne și se uită multă vreme țintă în ochii lui Mărgărit. Apoi zâmbi și zise:

— Drept să-ți spun: nu te credeam atât de ager, Mărgărit. Dar pe cât văd d-ta ai ștofă de administrator, nu glumă... Dă mâna 'ncoace!... Așa te vreau! Să nu te mai aud că vrei să pleci dela Filioara... Să fii totdeauna cu credință cătră cel ce-ți dă pâne. Auzi?... Mariana!

Fata răsări în ceardac.

— D. Mărgărit mănâncă aci în seara asta... Ce ș'o găsi!...

Tânărul mulțumi foarte respectuos și căută să se scuze:

— Mi-e să nu lipsesc prea mult dela conacul meu.

— Bine dar de acum încolo se înserează... Ori ți-e teamă să te întorci noaptea acasă?

— Teamă? — întrebă Mărgărit... De cine?... Mie nu mi-e teamă de nimeni pe lumea asta.

— De cât de Dumnezeu! — adăogă Franț.

Tânărul vru întâi să spuie că nici de Dumnezeu nu-i e teamă dar uitându-se la Mariana,

i se păru că ea-l întreabă din ochi: „adevărat că d-tale nu ți-e teamă de Dumnezeu?” și atunci repetă și el după Franț:

— Decât de Dumnezeu.

— Ei dacă e așa — zise Franț — vei sta cu noi la masă. Mărgărit mulțumi încă odată și Mariana porni să îngrijască de masă. Fratele ei intră în chioșcul din fața casei spre a însemna ceva într'un caștel iar Mărgărit se duse la cal. Luă șeava și ibanca de pe el, îi scoase frâul și le dete unui argat. Apoi îl mângăie pe ochi, îi vorbi, îl bătu ușor cu palma pe greabăn și-l adăpă. După aceea îl duse în grajd, îl legă mai la o parte, îi dete grăunțe și-i puse frâu în iesle, zicându-i:

— Așa, Smeule!

Apoi se spălă pe mâni la fântână și se plimbă puțin prin grădină.

După o jumătate de cias se așezau la masă și în acelaș timp un vânt rece începu a sufla dinspre miază-noapte, făcând să cânte plopii înalți care strejuiau poarta.

Franț începu a povesti cele ce descoperise împreună cu d. Artăreanu în ziua aceea și nu-și ascunse teama ce avea de Pavel Gaman, ceea ce făcu pe Mărgărit să suradă. Fără a se supăra cătuși de puțin de zâmbetul tânărului, Franț îl întrebă:

— D-ta 'l cunoști?

— Pe Gaman?... Nu.

— Când îl vei vedea ca mine de aproape,

10. **Terminul examenelor de primire.** Toți aspiranții admiși la examen sunt încă în august chemați la depunerea acestuia, pentru zilele de 12—16 septembrie 1912.

11. **Documentele acluse rugării:** La rugările pentru primire sunt a se aclude:

- 1 certificat de botez (dela preot),
  - 1 certificat de competență (Heimatschein) (dela notar din sat),
  - 1 atestat medical (după cum spusem mai sus,
  - 3 testimonii școlare și adevărat cel dela finea anului 1911 (de pe clasa a 3-a) apoi ambele, respective toate, de pe anul 1912.
- In total deci 6 documente.

Dacă aspirantul vine din școală privată și deci fără notă de purtare în testimoniu, apoi aici mai trebuie un document de bunăpurtare dela comună ori poliție.

12. **Timbrele pe petiții:** Pe petiție, precum și pe certificatul medical se pune câte un timbru de 1 coroană, pe toate celelalte acluze câte un timbru de 30 bani (fileri), dacă nu-s deja timbrate.

13. **Forma petițiunii:** Petițiunile să se scrie mai bine *nemțește* ori și ungurește și trebuie adresate la aceea comandă de școală de cadeți, în care vrea să intre aspirantul. Direct la ministeriu ori la alte comande nu-i ertat a se adresa. In petiție să se mai indice încă 2 școli de cadeți în care ar fi pus aspirantul, dacă n'ar fi loc în școala, pe care și-a ales el.

An

das Kommando der K. u. k. Infanteriekadettenschule

in

Temesvár.

1 Kr.
Stempel

Ich bitte um die Aufnahme meines Sohnes Octavian Macelariu in den I. Jahrgang einer K. und k. Infanteriekadettenschule, und zwar wenn möglich nach:

Temesvár, Nagyszeben oder Budapest.

Als Aufnahmsdokumente lege ich bei:

- 1 Tauschein meines Sohnes.
- 1 Heimatschein.
- 1 Militärrärztliches Zeugnis.
- 3 Stück Schulzeugnisse der letzten 2 Studienjahre

Alter 17 Jahre. —
Heimatsberechtigter
in Brad. —
Tauglich ohne Gebrauchen. —
Schulerfolg: gut.

Ich erkläre dass mir die Bestimmungen der Verschrift über die Aufnahme von Aspiranten in die K. u. k. Kadettenschulen vollinhaltlich bekannt sind und dass ich mich verpflichte, allen daselbst festgestellten Bedingungen

și va trece pofta să mai zâmbești, când auzi numele lui... Să te ferească Dumnezeu să ai a face cu un pușcăriaș ca Gaman.

— Din potrivă — răspunde Mărgărit. Eu aș vrea să se lege de mine acest înfiorător pușcăriaș.

Zicând acestea, tânărul simți privirea Marianeii fixată asupra lui, dar el nu se uită de loc la ea.

— Să te ferească Dumnezeu! — repetă Franț, ascultând vuetul vântului prin pomii. Vai! Dar ce urgie e afară!

Câteva clipe cei din jurul mesei ascultară cu răsuflările oprite. Cele dintâi frunze veste de isbiau în fereastră ca niște picături răslețe de ploaie. Crengile trosneau și o ușă dela vre-un pod scotea o scârțăitură grozavă, jumătate șuer, jumătate urlet.

— Va trebui să măi aici în noaptea asta! — zise Franț.

Dar Mărgărit se împotrivi cu îndârjire: — Imposibil — zise el. Trebuie să plec neapărat la Filioara. Neapărat. Imi pare foarte rău că nu pot să rămân aci.

Franț văzu că orice stăruință e zădarnică. De aceea rugă pe Mariana să aibă grijă ca să

genau nachzukommen, falls mein Sohn in eine Kadettenschule aufgenommen wird.

Brad am 1. Iuli 1912.

Johann Macelariu

Grundbesitzer in Brad
Langeasse No 50.

Petiția aceasta să se scrie pe o coală întregă și să face acurat tot așa și pentru primirea în școală de cadeți pentru cavalerie (Kawaleriekadettenschule) și cea de artilerie (Artilleriekadettenschule), netrebuind a se mai indica la prima alte 2 școli de cadeți, pe când la ultima trebuie a fi indicate încă 2 școli de cadeți pentru infanterie.

Dacă a trecut aspirantul etatea prescrisă cu vr'o câteva luni, apoi să se mai adauge în petiție rugarea: „Wegen Überschreiten des Alters um 3 Monate, wird um die Erwirkung der Nachsicht gebeten.”

14. **Cetățenia aspiranților:** In școlile de cadeți pentru artilerie, pentru pioneri și pentru cavalerie, ad B punct 2, 3 și 4, de mai sus, se primesc elevi fără deosebire de cetățenia lor, din toată monarhia.

In școlile de cadeți pentru infanterie și vânători se face primirea numai după cetățenia aspiranților, în școlile indicate sub B. punct 1 a, b, și c., de mai sus — deci austriaci (prin urmare și românii bucovineni) numai în școlile din Austria, iar cei din Ungaria și Croația numai în școlile din Ungaria respective din Croația.

15. **Stipendii (burse):** Pentru elevii militari de cetățenie ungară sunt votate prin dieta țării și stau la dispoziție anual mai multe sute de stipendii din cassa statului, deci din contribuția tuturor cetățenilor, fără deosebire de națiune.

Prin urmare fiecare aspirant lipsit de mijloace și cetățean ungar să înainteze prin părinții (tutorii) lui rugarea pentru un astfel de stipendiu de stat, de 400 cor., din care apoi sunt acoperite și cele 100 cor ca bani de buzunar (lunar 10 cor.) pentru elev, așa că acestuia nu-i mai trebuie nimic de acasă.

Rugările pentru primirea astorfel de stipendii se scriu exclusiv în limba maghiară și se aștern până cel mult în 10 Iulie 1912 ministeriului de honvezi, acurat după forma arătată mai sus a petițiunii către comanda școlilor de cadeți și provăzute acurat tot cu aceleași documente ca acluze, la cari apoi necondiționat este a se mai adauge și 1 certificat de pauperitate. Agrăirea este în rugare:

Nagyméltóságú m. kir. honvédelmi minister ur!

Mai încolo apoi toate în ungurește după formula mai sus indicată, numai cu deosebirea,

li-se aducă mai repede cafelele și eșind în pragul caselor, — șueră din degete. Un argat veni în fuga și el îi porunci să puie șaua pe calul lui Mărgărit.

După două minute intră în casă, spunând: — E un întunecet afară de-ți dai cu degetele în ochi.

Mărgărit se uită la el, dând din cap și zise: — Imi inchipui!

Apoi își aruncă ochii la sora lui care tocmai venise cu cafelele, spunând:

— Nu vezi nici la doi pași afară.

Ochii tinerilor se întâlneau și se priviră mult. Ochii ei îl rugau să rămâie. Ochii lui spuneau că tocmai pentru ochii ei albaștri pleacă.

Tânărul sorbi cafeaua liniștit, mulțumi și lui Franț și domnișoarei și-și luă rămas bun dela amândoi.

Caful îl așteptă înșăuat în bățatură, dar ei eșind dela lumină, nu-l văzură. Așa după câteva clipe, Mărgărit se apropie de el, îi prinse frâul și coama cu stânga și svârlindu-se în șa, zise: „noapte bună!” atinse calul cu pintenii și pieri ca o nălucă în întunecet.

că în aceasta rugare pentru stipendiu, să se adauge după ultimul cuvânt al primii propozițiuni din rugarea nemțească și cererea că primirea să se facă pe speșele statului, pe un loc întreg liber (...magyar alapítványi egész díjmentes helyre...) In nici un caz să nu se uite acest adaus în petiția pentru stipendiu.

16. **Rugările duple:** Acei aspiranți, cari cer un stipendiu de stat, aștern deci 2 rugări, una pentru stipendiu la ministeriul de honvezi și una la comanda unei școle militare de cadeți. Acluzele (7 bucăți) să se pună în original rugării pentru stipendiu, iar cele 6 de lipsă la rugarea către comanda militară, se pun în copie rugării. Copiile trebuie legalizate deci este mai bine să se ceară în duplu dela cei-ce le edau.

Stipendii — firește foarte puține, stând foarte puține la dispoziție — să pot cere și dela fundațiunea Gozdu și dela unele fonduri grănițerești. Informațiunile de lipsă despre aceste stipendii din averea neamului se pot primi mai bine directe dela cei competenți, respective din concursurile publicate în jurnalele noastre, care publicare, durere, nu se face totdeauna după cum ar trebui făcută, ba de multe ori nici nu ști nimic cum și când s'a făcut.

17. **Pregătiri pentru examene de primire:** Aspiranții după așternerea rugărilor să se apuce de studiu din obiectele din care vor fi examinați și pe care le-am indicat mai sus. Imbulzeala este mare, concurenții sunt mulți, comisia de examinare poate alege tot din cei mai de frunte pe toți, câți trebuie spre întregirea prescrisă.

Se vor alege deci acei, cari răspund mai bine, cari știu mai mult. Aspiranții ieșiți din școlile medii românești, să vază, ca măcar în una din limbile de propunere să poată răspunde bineșor la examenul de primire, deci ori nemțește ori ungurește. Mai mult se examinează nemțește. Ungurește se întreabă și se răspunde numai din Aritmetică, Algebră, Chimie și Istoria naturală.

18. **Vizitația medicală:** La prezentarea aspiranților pentru depunerea examenului ei vor fi înainte de începerea acestuia, supuși unei vizitații medicale, prin o comisie compusă din medici și ofițeri. Pe ținuta și pe exteriorul aspirantului încă se pune multă greutate, ele trag mult în cumpănă.

Să se anunțe cât se poate de mulți băieți sănătoși, vârtoși, bine făcuți și pe cât este posibil cu evalueație bună, care e dătătoare de ton și la primire și la împărțirea cu stipendii.

Dinasticismul, patriotismul și iubirea de neam — aceste însușiri tradiționale, înăscute românilor — să-i îndemne așadar pe tinerii școlari români, să îmbrățișeze cu toată căldura cariera militară și să intre cu însuflețire în frumoasa noastră armată, în aceasta singură tabără de bunăînțelegere și de frumoasă înfrățire a națiunilor, peste care lucește încă în deplină splendoare soarele dreptății și razele acestuia vor ști risipi, ca până acum, ori ce întunecime de șovinism separatistic.

In interes general fiind, mă rog, ca acest apel să fie reprodus și de celelalte ziare românești.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

Un joc primejdios.

A ajuns pentru guvernele din Ungaria obicei, că pentru orice proiect de lege, înainte de a fi depus în cameră, să ceară prealabila aprobare a M. Sale. În felul acesta se evită eventualele conflicte între coroană și guvern în cazul când coroana ar denega această sancțiune. Dacă deci guvernul depune și votează totdeauna numai proiecte pentru care a obținut prealabila aprobare a coroanei, este exclusă posibilitatea, ca M. Sa să denege sancțiunea unui proiect de lege votat de către ambele camere.

E incontestabil, că și pentru proiectul de lege prin care se intenționează nimicirea mandatelor deputaților recalcitranți pe care guvernul l-a depus în cameră, primul-ministru Lukács a cerut și a și obținut prealabila aprobare a M. Sale.

Să presupunem, că guvernul voiește să întrebuițeze proiectul acesta numai ca mijloc de tactică, adică numai pentru intimidarea deputaților recalcitranți și, că proiectul, nici nu va fi pus la dezbateră serioasă. În cazul acesta duumviratul Lukács-Tisza a implicat pe M. Sa monarhul într'un joc foarte urit și totodată a comis și o mare iloyalitate compromițând autoritatea coroanei. Iar dacă șeful guvernului a dovedit M. Sale că o astfel de lege ar fi în interesul atât al coroanei, cât și al țării, în cazul acesta șiretul armean nu numai că a înșelat pe M. Sa, ci împreună cu „zdrobitorul de legi”, cu contele Șt. Tisza, a comis cel mai grav atentat în contra țării și a libertății constituționale.

Soarta oricărui sistem teroristic care voiește să se mențină și pe mai departe este, că trebuie potențat. La calea jumătate el nu se poate opri, pentru că în cazul acesta imediat urmează căderea. Dacă deci sistemul duumviratului Tisza-Lukács voiește să se mențină și dela toamnă încolo, în cazul acesta el este silit să pună în dezbateră proiectul amintit și, să stoarcă, chiar și prin teroarea sulitelor, primirea lui din partea camerei, în care camera azi partidul guvernamental este stăpânul absolut.

Dar, întrebăm, va câștiga guvernul ceva prin legea aceasta? Ori doară prin excluderea, prin anularea continuă a mandatelor deputaților opoziționali voiește guvernul să asigure viața normală a camerei?

E imposibil, ca țara aceasta agitată în continuu și într'un mod atât de revoltător să privească liniștită aceste monstruoziități! Atmosfera și de altfel e saturată de materii explosive, — și cine se joacă cu flacăra în asemenea împrejurări ușor poate să provoace un incendiu. În cazul acesta ce va face guvernul?

Va recurge iarăși la puterea sulitelor? Prin noui vărsări de sânge voiește el să-și susțină viața și puterea? Lukács a dovedit că el o poate face aceasta și, probabil, el o va și face.

Se știe, că cei mai temuți tirani se nasc

din oamenii cei mai poltroni. Inșă până când va putea să dureze o astfel de tiranie? Cine ar putea să spună care este hotarul, până unde puterea armată ar fi suficientă pentru înfrânarea mișcării masselor mari?

Istoria dovedește că tiraniile nici odată n'au fost de lungă durată și, că deodată cu progresul culturii se scurtează treptat și durata lor. Cu cât tirania va fi mai declarată cu atât prăbușirea ei este mai aproape și răsplata mai inevitabilă.

Note basarabene.

Ce idei au țărani basarabeni despre românii din regat?

O întrebare interesantă, de bună seamă. În genere ei cred că în „moldovenească”, ori, mai des, în „românească de pîsti Prut” trăiesc tot oameni un sânge cu ei, „frați” (am auzit din gura multora această duioasă expresie pentru noi), cari însă, din pricina unui „coroli” (rege pe rusește) ce împărățește peste ei și care nu-i „pravoslavnic” ca împăratul rusec, ci ține de „legea nemțească a Rinului”, „și-au stricat legea”, „pravoslavia a sburat în cer”, iar „bieteii creștini cari mai țin la legea „pravoslavnică” sunt sărăciți și aduși la mare lipsă de boieri și de Jidani, cari țin pământuri mari cu „năimăla” (în arendă), și nu lasă, „sulietul de creștin să se hrănească, cum îi lăsat dela Dumnezeu”. Credința lor este că, din moment în moment, împăratul se va îndura să treacă Prutul și să slobozească pe creștini din mâna nelegiuită „a Neamțului, a boierilor și a Jidanilor”. (Ca un tribut ignoranței, trebuie să spun că aceasta e o părere înaintată, căci sunt țărani ruși și moldoveni în Basarabia cari nu edmit să fie pe lume pământ stăpânit de alt împărat, decât de cel al Rușilor, „batiușca” Tarul). De notat este că în Rusia Evreii nu au voie (posvolenie) a ține moșii în arendă. Se încearcă ei prin diferite combinații, însă nu le prea merge cu domeniul așa de întinse ca la noi. Au voie a cumpăra pământuri prin vatra satului și ași ridică case. „Moldovenii” basarabeni sunt convinși că creștinii din „Românească” duc o mare lipsă, au cunoștință de „bontul” dela 1907, și cred că pentru „Românească” aceasta este o pedeapsă din partea lui „Dumnezeu sfântul”, pentru că „s'au cam apropiat de legea Neamțului”, și „Tata bătrîn (Dumnezeu), care are bună vârguță”, „nu ia putut răbda și li-a dat semn, ca să cunoască”. Câtă neștiință și cât bigotism!

Găsesc încă un mare păcat al nostru scrierea cu litere latine (buchii latinești), după pilda „spurcaților dela Rin”, și zic — după educația primită la școală și la biserică — că buchile rusești sunt lăsate dela Dumnezeu, și tot ce e scris pentru „pravoslavia”, trebuie să se scrie cu litere rusești, cum da poruncă „Impărăția”. Când aud pe cineva din România vorbind și întrebându-l vre-o expresie sau vre-un cuvânt neînțeles și neîntrebuințat pe acolo, îi zic: „Vezi, d-ta, de te mai deprinde (dă) cu limba noastră asta moldovenească, că noi românește nu putem ști, că țare-i grea limba ceia”. Când i-se vorbește însă în graiul curat popular, curățit de elemente străine, admiră mult limba noastră, admiră cântările noastre lumesti și cele de biserică, și sfârșesc prin a zice: „Cum videm noi, la d-voastră îi mare delicăție, da' noi aici, între hărbăreții își di porci (Ruși), nu mai auzim decât grohăiturile lor. Din ghizuniile noastre nu auzim decât minciuna, că școli în limba moldovenească nu-s pe lumea asta, și uite ce carte adâncă este și pe moldovenește”. Sfârșesc prin oftături mai totdeauna.

Pentru Rușii cari trăesc printre ei, fie ca funcționari, fie ca agricultori-coloniști, fie ca „robotnici” (lucrători manuali), fie ca negustori, etc., au un adevărat despreț, o indiferență, o mândrie, o demnitate, nu ridicolă, ci de admirat, și adesea îi satirizează și-i iau peste picior. Când îi aud vorbind, nu-i pot suferi; și, de-i întrebă ce idei au de limba vorbită de aceștia, îi răspund la moment: „Pe godinii iștia îi mai pui în rînd cu oamenii? Aceștia nu-s ruși, da' au trecut pelângă ruși. Să vezi ruși adevărați pe la Moscova, pe la Petersburg, și apoi să auzi ce frumos vorbesc, ce oameni de treabă, așezați și voinici mai sunt!” De fapt, să fie chiar și de prin locurile arătate, Moldoveanul basarabean privește pe oricare Rus ce'l are dinaintea ochilor ca pe o ființă nesuferită, iar pe cei ce nu-î vede îi idealizează, pe baza spuselor „patrioților” altoitori de sentimente de dragoste pentru „Sfânta Rusie” și poporul său. E o specie curioasă de amor platonice: limba rusească, nu cea pe care o aud, e pentru ei o musică încântătoare, iar „Rusul adevărat”, cel pe care nu-l vede — e un cap de operă, atât trupește, cât și sufletește. („Solia”).

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Incurajarea industriei casnice. În ziarul „Seara” cetim următoarele:

Industria casnică este cihagul industriei românești, așa cum a făurit-o împrejurările: — pe prispă, în tindă, sau în bătătura vechilor curți românești. Vremurile și-au aruncat spuza peste vatra încinsă de jeratic, care a dat și mai mare foc patimei pentru „lucru românesc”, răscuit din fus sau tras pe vârtelniță și dus apoi la fabrică, a cărei instalație pe vremea când nu se cunoștea motorul, era toată, un răboi și o suveică.

Sunt puțini acei, cari își mai pot aminti poezia unei nopți de clacă, când basmele și ghicitorile nu sfârșeau decât odată cu torsul unui caer de lână. Dar a rămas ceva din plămădirea acelor vremuri cu maioua timpurilor noi, este desăvârșirea lucrărilor gospodărești, care ciupind la sulet gustul românului modern, a deschis un capital industrial de toate zilele, botezând gospodăria bătrânească, cu numele de „industrie casnică.”

Asupra ei voim să stăruim și asupra muncii, care se depune la ministerul de industrie, de-a înlocui de pe la sate stamba dela târg, cu vechea și frumoasa pânză românească. Trei căi și-a ales ministerul de industrie și comerț, — care spre a sublinia interesul cel poartă industriei casnice a încredințat prin noul buget grija acestei mișcări unui serviciu aparte — spre a putea redeștepta gustul lucrărilor naționale: — încurajarea inițiativei private personale, — încurajarea inițiativei private a asociațiilor și crearea și susținerea diferitelor ateliere de țesătorie ce se înființează. Afară de aceasta d. ministru D. Nenitescu a înțeles să deosebească activitatea industriei casnice, împărțându-o în două secții, — industria casnică bărbătească și cea femeiască. Pentru cea bărbătească s'a alcătuit un program de cursuri de haine pe la diferite mănăstiri din țară, pentru rogojinerii, împletituri de nuele și olărie. Ministerul a ales două mănăstiri pentru aceste cursuri: mănăstirea Neamțu și Durău, cari au fost înzestrate cu toate uneltele necesare. În ce privește industria casnică femeiască a fost încurajată pe de rând. Sunt peste 10 mănăstiri unde s'au creat școli de ateliere de țesătorie și unde fetele sâtenilor găsesc prilejul să învețe secretul vechei arte a

Rog să fiți cu atențiune la prețurile introduse de mine!

Talii de batist 2—3—4—5 cor. talii etamine 5:50—6:50 cor. talii de carton 1:50—3 cor., juupoane de lister 3—4 cor., haine pentru copii 2—3—4 cor., juupoane de elott 2:80—5—7 cor., șapei, pălării și șorțuri pentru copii.
Senzatie : cravate pentru domni, foarte potrivite pentru gulere înalte, 1 bucată numai 20 fil. Cămăși pentru bărbați, băsnațuțe, cart mane, zefire cu prețuri ieftine. Ghete de pânză pentru copii 1—1:40 fil., pentru dame 1:50—3:40 fil., pentru domi 2:80—3:80 fil., trăsuri pentru copii, mare asortiment de umbrele și ploiere.

Wilhelm Andree, Sibiu—Nagyszeben, Dragonerwache.

tesătoriei românești. Deosebit de aceasta sunt astăzi 20 de ateliere în toată țara, unde se țese și se învață, cusătoria națională. Toate aceste ateliere sunt întreținute de minister.

Rezultatul acestei întinse activități nu-l putem cunoaște în întregime. În parte însă, deseori am avut prilejul să remarcăm grija și îndemânarea cu care se încearcă astăzi a se reconstrui vechile podoabe ale industriei casnice.

Ne facem datoria să încheiem acest articol anunțând, că la toamnă, d. ministru D. Nenițescu a hotărât deschiderea unei mari expoziții de lucrări casnice în localul muzeului acestui departament. Această primă expoziție a industriei casnice, care se deschide sub ocrotirea oficială, va fi desigur omagiul prețios ce se aduce muncii noastre naționale.

Jubileul de 50 ani al azilului „Elena Doamna”.

Azilul Elena Doamna din capitală a serbat marți după amiază, jubileul de 50 de ani dela înființarea lui. Grație activității depuse de directoarele celor două școli ale azilului, dna Margareta Müller și dna Proca, serbarea a avut un succes desăvârșit. Au asistat la această serbare, principesa Maria, principesa Elisabeta, d. ministru C. C. Arion, mitropolitul primat Konon, d. Meisner cu dna, d. Litzica, d. Popescu-Voinăști, d. Bastaky, d. Dulfu, dna Petrovici, dna Rusiadi, dna Niculcea, d. și dna Dinancea, dna colonel Băjescu, d. și dna Gogolea, d. I. Kalinderu, dna Margareta Müller și Proca, directoarele școalelor normale și profesionale ale azilului, dna Tomescu, dsoara Botea, dna Mintulescu, dna și dsoara Parthenie, dsoara Emilia Panaitescu, dna Elisa Rădulescu, dsoara Elena Sculea, dsoara Olga Bădulescu, etc., etc. Serbarea s'a început la orele 5 după amiază în curtea azilului, unde s'a improvizat o tribună în care au luat loc persoanele oficiale.

Serbarea a început prin imnul regal, care a fost cântat de corul ambelor școli. A urmat apoi „Imnul jubileului” cuvinte de D. P. Dulfu, muzica de G. Ștefănescu cântat tot de corul ambelor școli. Corul școlii normale a cântat „Pe lac” de Bendel aranjat pentru cor de Gh. Ștefănescu și „Mama” cuvinte de P. Dulfu și muzica de d. Ștefănescu. Corul școlii profesionale a cântat „Domine, Salvum fac Regem” de Saccheni. Același cor a mai cântat apoi „Cântați, Jucați”, de Dannhauser. Foarte mult au plăcut și jocurile gimnastice executate de elevele școlii profesionale.

După terminarea părții artistice a programului, principesele Maria și Elisabeta, mitropolitul Konon, d. ministru Arion și celelalte persoane invitate au vizitat expozițiunile ambelor școli.

Execuțiunea fină a broderiilor expuse a atras admirația tuturor.

Principesa Maria a felicitat cu căldură pe dnele Proca și Margareta Müller directoarele școalelor normale și profesionale ale azilului, pentru osteneala ce o depun.

Un bogat bufet a fost la dispozițiunea vizitatorilor.

Serbarea a luat sfârșit la orele 7 seara.

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

FILIALA DIN ARAD,

Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.

(Palatul Fischer Eliz)

a BAZARULUI DE DANTELE din Bupapasta

Pentru frații rămași pe drumuri peritori de foame.

Glasul de desnădejde al fraților noștri inundați, a găsit răsunetul ce se cuvine în masa vecinic gata la jertfă a publicului nostru român.

Toate sufelele nobile, toate inimile simțitoare se grăbesc a-și trimite obolul lor mănuitor, pentru că niciodată cauză mai demnă de jertfă nu a solicitat dărnicia cuiva.

Este în joc existența a mii de frați de ai noștri, care pier de foame și de lipsă de adăpost.

Semnaland pilda generoșilor donatori de până acuma, rugăm toată suflarea românească de pretutindeni să-i imiteze, pentru că este nevoie de ajutorul tuturor spre a se acoperi marele gol, lăsat de cumplitul dezastru.

Fără de o asemenea pildă de solidaritate zărnicească va rămânea speranța noastră de a contribui la ușurarea soartei lor.

Facem deci încă odată apel la toți românii și la toți oamenii de inimă: rugăm săracii și bogatii să ne trimită obolul, scăpând din ghiarele morții stătea zeci de mii de sufele capabile de a munci și de a desvolta energia națională.

Sumele se primesc la adm. „Românul” Zrinyi utca Nr. 1. Arad — Ungaria.

La administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele contribuții:

Transport	3296.24
Dela G. Teișan, București	30.—
Dna Anastasia Pop, Borlești, pentru frații nenorociți	5.—
Colecta dlui Petru Doboș, Megiș-Aurit dela poporeni din Megiș-Aurit și Sătmărgorbed pentru frații rămași pe drumuri din com. Solnoc-Dobâca	129.—
Vasile Cetățianu, paroh Subcetate, ajutor pentru frații inundați	2.—
Felicia Rațiu, Sibiiu, pt. frații rămași pe drumuri	5.—
Colecta dlui George Șuta, protopop, Borlești, dela poporeni pt. frații nenorociți	64.76
Colecta dlui Horia Petra-Petrescu, Fofeldea	220.—
Ioan Iercoșan paroh, Pâncota pt. inundații din Bănat	10.—
Lucchi Estella, Năsăud, pt. inundații din Bănat	5.—
Alexandru Ursu, barbier, Cernăuți pt. frații nenorociți din Ardeal și Bănat	10.—
Traian Catul, farmacist, Tulcea pt. victimele potopului 10.—, pt. victimele uraganului din Solnoc-Dobâca 10.—	20.—
Colecta dlui Nicodim Cristea, stud. în drept, Pressburg, pt. frații rămași pe drumuri dela românii aflători în Pressburg: Dr. Aurel Căndea 10.—, George Davidescu 2.—, Valeriu Meda 2.—, George Sîetea 2.—, N. N. 2.—, Constantin Șaguna 2.—, Carol Barbu 1.—, Petru Doboși 1.—, Nicodim Cristea 2.—	24.—
Dr. I. Bodea, Cernăuți, pt. victimele potopului	20.—
Total	3841.—

Cu plăcere dăm mai jos loc scrisorii ce ne trimite d. Dr. Horia Petra-Petrescu împreună cu suma de 220 cor.

Onorată redacțiune!

Cu posta de astăzi Vă expediez suma de 220 coroane, adunată de mine pentru nenorociții noștri frați bântuiți de potop. Bani aceștia i-am încasat tinând câte o conferință, una în Blaj și alta în Brașov, (în 5 și 10 l. c.) sub auspiciile despărțămintelor Blaj și Brașov ale „Asociațiunii” noastre. Contribuțiile au fost benevole.

În Blaj s'au încasat 103.38 cor., iar în Brașov 196.09 cor. *Ventul*, subtrăgând spesele efective, este de 220 cor.

Mulțămesc totodată și pe calea aceasta „casei școalelor” din București, pentru serviciile cari le-a făcut cauzei împrumutând diapozitivele din arhiva sa pentru ilustrarea conferinței mele, care trata despre „Germania”. Diapozitivele acestea mi-au adus servicii și la aceiași conferință ținută în 3 Iunie n., în Cluj, unde am fost invitat să vorbesc din partea studentimei universitare române de acolo.

Mulțămind maritimozilor donatori pentru darurile, mici sau mari, date cu inimă curată pentru frații noștri năpăstuiți, las să urmeze o listă a donatorilor din Brașov (La cei din Blaj nu s'a ținut evidența.):

Dl Gr. Popescu 2.—, Petru Pop 5.—, Dr. I. Lengheru 5.—, G. Vătășan 3.—, Bădițoiu 1.—, N. N. 3.—, Dna Bârsan 3.—, N. N. 2.—, Dș. T. Gașpar 2.—, Dș. Uglis 2.—, C. Sotir 1.—, Dr. N. Stinghe 1.—, Dl și dna N. Chintoan 2.—, Simion Teodor 2.—, N. Balea 1.—, Haler 1.—, Dr. C. Moga 5.—, NN. —.50, Dr. Blaga 2.—, Steriu 10.—, V. Braniște 1.—, M. Popea 4.—, T. Găvrus 2.—, Dr. E. Dan 3.—, Dna M. Maxim 1.—, V. Braniște 2.—, Dr. Al. Bogdan 2.—, Pav. Percea 10.—, Dr. Tr. Pop 3.—, N. Bogdan 2.—, Neguț 2.—, Micula 2.—, Damian 4.—, C. Bobancu 2.—, Dna Cioran 2.—, Dra Ilasievici 1.—, Dr. Cazacu 1.—, Dra Dima 1.—, I. Vătășan 1.—, Gh. Navrea —.60, Gh. Chelariu 5.—, Dra L. Popovici 1.—, Dna Onițu 2.—, Dna Aron 1.40, D. Ciortea 1.—, Maior Popa 5.—, Dr. Garoiu iun. 10.—, V. Stanciu 1.—, Gh. Dima 4.—, Ax. Banciu 4.—, Dr. Voicu Nițescu 10.—.

Dr. Vas. Glăjar 10.—, Eugen Precup 5.—, M. Safrano 5.—, Mihalovits 4.—, David Pop 2.—. În total 170.60. Adunate fără însemnări, sume mici 25.49. Suma totală cor 196.09.

Cu stimă: Dr. Horia Petra-Petrescu.

Cronică externă.

Războiul Italo-turc. Dintre știrile sosite despre evenimentele zilnice de pe câmpul de războiu mai importantă este știrea despre un nou demers făcut la Poartă de data aceasta numai de reprezentanții diplomației ai triplei antante, Franța, Anglia, Rusia, în scopul de a sonda atitudinea Turciei cu privire la mediarea păcii de către tripla antantă. Ei au făcut cunoscut Porții schimbul de idei dintre puterile antantei cu privire la sistarea războiului italo-turc. Reprezentantii antantei însă au trebuit să constate cu ocaziunea aceasta, că de astă dată Turcia perzistă și mai mult pe lângă atitudinea ei de mai înainte. Cu toate acestea — după cum spune o telegramă din Londra — imediat după ocuparea insulei Chios de către italieni, puterile vor întreprinde un pas colectiv pentru încetarea ostilităților dintre Constantinopol și Roma.

O știre senzatională de mare importanță, care de altfel poate să fie adevărată neliniștește populațiunea din Constantinopol. Turcii se tem de o nouă acțiune a flotei italiene împotriva Dardanelelor. Italienii ar avea gând serios să pătrundă în Dardanele și să debarce trupe în punctul cel mai strâmt al sănului maritim, Xeros, lângă Bulair (Plajari). În caz dacă știrea aceasta se va adevăra, Dardanelele vor fi închise de însăși flota italiană și astfel războiul ar intra în o nouă fază. Armata Italiei ar sta față în față cu adevărata putere armată a Turciei.

Roosevelt, Taft și Bryan. Violenta lupte între partidele adversare a ajuns la culme. Miercuri a decurs lupta mai ales pentru eschiderea din Convent a celor 92 delegați din partidul lui

Matasuri cor. 1'16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătasă dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

va aranja
Vânzare ocașională
pentru vară.

Taft a călătorit în Chicago mijloacele că nu fără Chicago e servă, că din Chicago manifestă e pentru R sibilitatea în favorul constata d mare greu absolută p

În Convent decurg lupte pentru asigurarea adversari. ziaristii de acest timp tor lupte. care dacă foarte prim Roosevelt. său însă se și el în luptă și încă cu

Bryan are de gând spus: „Știu bătrân și d frumoașă scriu rapoartă să vă descopere acestea le rul meu. Că Unite ori T tămăna vii

Desvoltă

duma rusească tare a primului tru constru voturi, com rentului com sky suma buinta în r tei de război struirea a 4 rasate usoa Neavra, 2 i loare pentru 18 vase sul pentru cea 16.400.000 mili. 133.000 Pentru clăd se vor termina Pentru acelu truri porturilor Sebastopol, rentul a sp fără întârzi importanță. periențele f exemplul A ficii pentru de război.

De un d primat în c că tonul a votării aces violent. Ma sabilitatea p boiu.

Turn

Fabrică crări de

Taft a căror mandat e atacat. Câtă vreme în Convent se dă lupta pentru aceste mandate, în Chicago partidul lui Roosevelt agită cu toate mijloacele în favoarea lui și se poate spune, că nu fără rezultat, deoarece întreg orașul Chicago e pentru Roosevelt. Peste tot se observă, că întreaga populație, nu numai chiar din Chicago, dar și din celelalte centre unde se manifestă în mod mai vizibil opiniunea publică e pentru Roosevelt și astfel nu este exclusă posibilitatea că sfârșitul luptei să aducă surprize în favorul lui Roosevelt. Aceea însă se poate constata deja de pe acum, că Taft numai cu mare greutate va putea concentra o majoritate absolută pentru candidarea sa.

În Convent și pe stradele orașului Chicago decurg luptele cu cea mai mare îndărgire pentru asigurarea candidaturii unuia dintre cei doi adversari. În loja ziariștilor din Convent între ziariștii dela toate ziarurile mai de seamă în acest timp un reporter notează momentele acestor lupte. Acesta e Bryan, șeful democraților, care dacă ar intra în luptă ar fi un adversar foarte primejdios atât pentru Taft cât și pentru Roosevelt. Azi încă scrie rapoarte pentru ziarul său însă se poate întâmpla în curând să intre și el în luptă mai cu seamă în contra lui Taft, și încă cu șanse de reușită.

Bryan întrebând fiind de aderenții săi, că ce are de gând, când va intra în luptă, le-a răspuns: „Știți voi prietenilor, că eu sunt reporter bătrân și deocamdată m'am reințors la cea mai frumoasă meserie. Lucrul meu acum este să scriu rapoarte și articole, ca și voi, deci nu o să vă descoper vouă ceace știu, ci secretele acestea le voi ține pentru mine și pentru ziarul meu. Că eu voi fi oare președintele Statelor- Unite ori Taft, sau Roosevelt vom vedea în săptămâna viitoare.

Desvoltarea flotei rusești. În ședința de joia rusească la propunerea comisiei bugetare a primit în întregime proiectul de lege pentru construirea flotei pe anii 1912—1916 cu 228 voturi, contra 71. Conform propunerii referentului comisiei de apărare a țării, Chvonosinskiy suma cerută de 502 milioane se va întrebuiți în modul următor: Pentru sporirea flotei de război 392 milioane, și anume pentru construirea a 4 cuirasate 182 milioane; pentru cuirasate ușoare: 4 în Marea-Baltică, 2 în Marea Neagră, 2 în Oceanul Pacific, și 56 contratorpiloare pentru flota baltică: 92 milioane; pentru 18 vase submarine (12 pentru flota baltică și 6 pentru cea din Oceanul Pacific) 35 milioane. 16,400,000 ruble pentru vapoare auxiliare, 13 mili. 133,000 pentru aranjamentul porturilor. Pentru clădirea și perfecționarea porturilor, cari se vor termina în a. 1923 112 milioane ruble. Pentru acești cinci ani s'a cerut 70,900,000 pentru porturile din Reval, Kronstadt, Sveaborg, Sebastopol, Nikolajev și Wladiwostok. Referentul a spus, că sumele cerute trebuie votate fără întârziere, pentru motive de foarte mare importanță. El s'a referit în vorbirea sa la experiențele făcute în războiul ruso-japonez și la exemplul Austro-Ungariei, care nu crută sacrificii pentru satisfacerea trebuințelor flotei sale de război.

De un deosebit interes e temerea, ce a exprimat în cursul desbaterii deputatul Miljukow, că tonul agresiv al diplomației rusești în urma votării acestei sume enorme ar deveni și mai violent. Majoritatea va avea să poarte responsabilitatea pentru izbucnirea unui eventual război.

CRONICA ȘCOLARĂ

Din durerile învățătorimei.

„Minte mărită nație românească!” — striga pe vremuri marele apostol al naționalismului, scriitorul bănățean, Dimitrie Tichindeal.

„Mintea, — scria el — când te vei lumina în învățatură, în luminatele fapte bune te vei uni; nație mai aleasă pe pământ nu va fi înaintea ta!”

Sunt de acord în ce privește lozincă aceasta toți cărturarii neamului nostru, sunt de acord cu toții, că numai prin minte, numai prin cultură ne putem smulge din vâltoarea vremilor noastre grele.

Sunt de acord cu toții, că fiind cultura românească unicul mijloc pentru conservarea noastră națională, ea trebuie accentuată cu orice prilej. Trebuie propagată ca o lozincă, de care e condiționată existența noastră etnică, în toate instituțiile noastre, în biserică, în școală, în familie. Dar dintre toate instituțiile, fie acele culturale fie literare, fie sociale, fie filantropice, rolul principal în propagarea culturii îl are biserica și în special școala.

Biserica este factorul care ne-a păstrat credința și limba strămoșească prin atâtea secole de bejenie. Biserica ne-a conservat toate comorile noastre începând din vremile cele mai îndepărtate, până când se ivesc și pentru noi zorile redeșteptării naționale. Prin strălucita școală de peste munți condusă de Tudor Vladimirescu începe o epocă nouă în viața politică și culturală a poporului român din Moldova și Muntenia, și razele acestei culturi au străbătut peste frunțile Carpaților și au trezit la viață cultura și straturile iobagilor din țara Ardealului. Încep a se edifica școli în toate colțurile Ardealului, școli provăzute cu învățători sistematici, cu o oare-care evaluificație, și școlile cantorești, primele școli la noi, încep rind pe rind a dispărea, și astfel învățământul începe a progresa. Sporește numărul acestor școli, numite școli populare, se ridică apoi școli medii, cu scopul de a se da tinerilor din școlile populare, o învățatură mai aleasă și mai largă. Și sporește numărul tinerilor știutori de carte românească, sporește la orașe, sporește la sate, și dragostea față de învățatură începe a cuceri teren în mijlocul poporului, care avea încă brațele încătușate în lanțurile iobăgiei.

Școlile, și cu deosebire școlile mai înalte încep a trezi în popor conștiința națională, și din băncile acestor școli răsar bărbați ca Bariț, Bănuțiu, etc., dascălii și apostolii naționalismului, cari au pregătit memorabilele vremuri din 1848, când se frâng lanțurile iobăgiei. Toate acestea sunt produsele activității neobosite ale școlii române, ale dascălului român.

Nu e în stare mintea omenească a prețui în deajuns munca titanică desfășurată în cursul vremurilor de învățatorimea noastră, iar în schimb cine ar putea cântări, cine ar putea tălmăci noianul atâtor suferințe și năcăzuri, pe cari silit a fost dascălul român a le îndura, a le purta pe gârbova sa spinare.

Dar persecuțiunile din partea forurilor mai înalte, străine de el prin limbă, străine de el prin sânge!... Le lăsăm, căci prea adânc ne sfășie amarul.

A trebuit să îndure multe dascălul român în cursul vremurilor și trebuie să îndure multe și în zilele noastre, căci dascălul e factorul menit de a da educațiune generațiilor tinere, el este elementul menit spre a fructifica sufletele lor tinere, a sădi în ele dragostea sfântă față de biserică, față de neam, față de limbă. De el se leagă și răspunderea în fața istoriei și în vremurile noastre, când împrejurările politice din această țară sunt atât de neprielnice pentru desvoltarea noastră culturală. El este muncitorul nerăsplătit, osândit a-și cheltui toate forțele în colbul scoalelor scunde, învățând abia pentru o

bucăciacă de pâine cinstită șirul generațiilor tinere carte românească. Și luptă acest ostaș nerăsplătit al culturii pentru un scop sfânt condus de lozincă: *excelsior*, și luptă și astăzi pentru a satisface forurilor mai înalte, foruri deosebite, conduse de alte și alte principii. Poartă luptă înverșunată bietul dascăl când în contra străinilor, când în contra fraților de un sânge, când cu, când fără izbândă. Căci nu e de ajuns un talent, o forță puternică, ci se recere și ajutor, și se recer împrejurări prielnice pentru a duce steagul la izbândă. Am zis ajutor și împrejurări prielnice, căci în această luptă pentru viitor dascălul român e părăsit de toți și de toate. Ii lipsesc în primul rind mijloacele materiale pentru un trai mai cinstit, îi lipsește îndemnul moral din partea superiorităților, și mai ales considerația ce i-se cuvine din partea societății, căci dascălul român a trecut în opinia publică ca un element aproape rustificat, un factor lipsit și de cunoștințele elementare, un individ lipsit de ori ce scop mai înalt, lipsit de ori ce ideal.

Aici putem striga din răspuțeri, că nu e adevărat! Poftescă competenții, și studieze activitatea noastră pe terenul învățământului cultural, poftescă studieze activitatea noastră extra școlară pe diferitele terene, și sunt de ferma credință, că vor ajunge la convingeri foarte frumoase. Avem noi învățători foarte deștepti, cari ne-au adus servicii literare, științifice, didactice foarte frumoase. Avem bărbați, cari s'au distins când în un ram când în altul, cari au luat parte la toate mișcărilor culturale, sociale, politice etc., mai însemnate; cari și-au jertfit toată energia lor intelectuală și fizică pentru neamul în serviciul căruia s'au pus. Avem figuri mărețe, cari strălucesc atât de frumos în ceața trecutului, ale căror fapte mărețe ne îndeamnă să purtăm războiul până la izbândă, să cădem în lupta aceasta când va fi sosind clipa fatală, să cădem cum cade ostașul pe câmpul de bătaie, lăsând ca moștenire entuziasmaților noștri urmași cu limbă de moarte frumoasă lozincă: *excelsior*.

Și atunci vom fi siguri de izbândă, voința de fier va schimba negrele împrejurări fatale, cari ne-au fost și ne sunt și astăzi piedeci seculare:

Ignoranța. Concedem și noi, că vor fi unii confrăți, cari încă și astăzi vor putea fi timbrați cu sărăcia de intelect, dar numărul acestora e disparent față de masa învățătorimei inteligente și conștie de chemarea sa.

Leala. E fapt incontestabil, că pentruca să poți desfășura o activitate desinteresată se recere să dispui de mijloacele materiale necesare. În privința aceasta dascălimea română tânjit-a pe vremuri și tânjește și astăzi.

Și alte multe, dintre cari reiese cu deosebire **confesionalismul.** E fapt trecut în opinie, că dintre toate loviturile pe cari le-a măsurat soarta bietului popor românesc din țara Ardealului cea mai mare este: **confesionalismul.** Căci prin **confesionalism**, prin această blăsătmată buruiiană fiii aceleiaș națiuni, în vinele cărora circula acele sânge străbun, cari simțesc aceleași dureri, cari sunt bătuiți de aceeaș soarte, se ceartă ca țigani, se sfășie împrumutat, pe când celelalte națiuni profită de această ocaziune, și abia târziu, când forțele ne sunt sleite, când timpul l'am pierdut zădarnic observăm gresala. Și **confesionalism** se face chiar și în zilele noastre. Sunt nenumărate comunele, în cari preoții celor două confesii, mânați de patima rebelă predică de pe amvon nu dragostea evangheliei lui Christos, ci devin apostoli ai urei dintre frați prin îndemururile lor răutăcioase. Sunt nenumărate comunele, în cari **confesionalismul** seceră atâtea și atâtea victime amare, unde pare că se deslănțuiește asupra bieților fii ai gliei blăstămul lui Dumnezeu.

În vre-o comună de acestea toată activitatea extra școlară desfășurată de învățător rămâne fără fructe, căci **confesionalismul** a inficiat mediul, și cuvintele învățătorului nu mai prind.

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în

Oradea-Mare (Nagyvárad) Óssi-tér.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. — TELEFON n-rul 340.

Trebuie să înălțurate toate împrejurările nefavorabile pentru activitatea cu succes a învățătorului, trebuie să înălțurate toate piedecile, cari l-ar putea stânjeni în activitatea sa foarte spinoasă, să-i pregătim o cale liberă, o cale largă prin care să poată ajunge cu siguranță la scop, căci prea sfânt este scopul său și prea sfântă cauza pe care o servește.

Va fi grea, nu-i vorbă, cariera preotească, mai grea a profesorului, dar dintre toate ocupațiile mai spinoasă — putem zice — e ocupația dascălului, căci are preotul, are profesorul de a face cu un număr restrâns de tineri, cari dornici de carte multă românească bat la porțile școlilor mai înalte, iar dascălul, el are de a face cu milioanele, cu poporul. El are să-i îndrepte pe cărările viitorului, el are să le croiască soarta, el are să-i călăuzească cu sfatul său părintesc. E groaznică, e uriașă chemarea de învățător român, și sub povara atâtor greutăți bietul învățător logic e silit a succomba în lipsă de ajutor.

Sunt îndatorate în primul rând superioritățile a da ajutorul și atențiunea cuvenită învățătorului, e îndatorată în al doilea rând societatea a-i înlesni uriașă muncă și a-i da cinstea cuvenită ca unui muncitor desinteresat în ogorul culturai naționale, și este îndatorată în al treilea rând jurnalistică română a da interesul cuvenit acelei clase sociale, de care este condiționată cultura milioanele, cari de veacuri însetează după lumină.

În urmă sunt obligate toate clasele sociale a arăta recunoștința față de neînfrîntul ostaș al culturai, căci el e lumina ce luminează mulțimea, și putem zice că: numai lumină, mărită nație românească!

Sonfalău, 1912.

Vasile Abușian.
învățător.

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 Iunie 1912

Atragem atenția cetitorilor noștri asupra foiletonului din Nr. de azi al „Românului”, pe care ni-l-a trimis unul din cei mai distinși româniști de azi, dl C. Sandu-Aldea. Foiletonul e un fragment dintr-un roman, care are să apară în decursul anului acestuia. Dl Sandu e unul din româniștii cei mai apreciați și mai cetiți în Ardeal. E cunoscut de altfel și faptul că și textul pentru „Sezătoarea” dlui Tiberiu Brediceanu e scris de dl Sandu-Aldea.

Programul provizoriu al cursurilor de vară, din Vălenii-de-munte.

- Virgil Arion, Sociologie.
- G. Bogdan-Duică, pedagogie
- Coroiu, conferențiar la universitatea din Iași, Drept-român.
- N. Ciotori, Mitologie și literatură nordică.
- N. Cartoian, Din literatura populară.
- N. Dobrescu, Istoria bisericii române.
- Nerva Hodos, Tiparul românesc.
- N. Iorga, Scrisori de boieri și jupăne.
- G. Murgociu, Pământul românesc.
- S. Măndrescu, Influența germană asupra literaturii noastre.
- Pericle Papahagi, Din viața aromânilor.
- V. Pârvan, Civilizații italiice.
- N. Popovici-Lupșa, Viața agricolă românească.
- I. Răducanu, Bănci populare și obști.
- I. Simionescu, Științi naturale.

Rectificare. În raportul despre congregația comitatului Târnava-mică sub titlul „Se întoarce roata”, publicat în numărul nostru de ieri, pe pag. 4 s-au strecurat două greșeli regretabile, cari, rugăm, să fie cetite astfel:

„...iar împotriva votului universal argumentează ridicol, cutezând să declare, că el (Dr. Gyárfás Elemér) nu dorește votul universal, fiindcă atunci...” (șirul 18 din sus), iar mai jos unde se vorbește despre oratorul românilor, d. Simion Căluțiu, să se cetească: „...cu energia

și cutezanța omului conștient de dreptatea cauzei ce o reprezintă, el ne uimește pe toți, până și pe contrarii săi...”

Logodna Princesei Elisabeta a României. Ziarul italian „Il Piccolo” ocupându-se cu iminenta logodnă a prințului moștenitor al Bulgariei cu prințesa Elisabeta a României, spune că planul acesta a existat de mult, dar din cauza relațiilor politice dintre cele două țări, el n'a putut fi pus în aplicare.

Curtea din Berlin a intervenit și a înălțurat diferențele ce se opuneau la acest plan (?).

Comunicări la Academia Română. Vineri la orele 2 p. m. a fost o ședință publică, cu care ocazie dl Nicolae Iorga a făcut o comunicare despre „Ioan Sandu Sturza Vodă și oprirea străinilor de a intra în Moldova după 1821”.

O invenție românească. D. Brumărescu a brevetat la ministerul de industrie și comerț o invenție foarte folositoare.

E vorba de un aparat automat pentru legarea vagoanelor în mișcare. Acest aparat foarte simplu și practic va cruța o mulțime de timp în trebuință până acum pentru legatul și deslegatul vagoanelor. De acu înainte se vor putea evita numeroasele accidente, uneori mortale, cari erau urmarea legării vagoanelor între olaltă cu ajutorul oamenilor.

Experiențele făcute cu un model în fața dlui Cottescu, directorul general al căilor ferate române, au succes foarte bine. În urma acestor experiențe, dl Brumărescu a fost autorizat să construiască un aparat ce va fi aplicat.

Dispariția unui document a lui Cuza. În arhiva tribunalului Ilfov, secția a II-a, se află dosarul moștenirii lui Calinic Miclescu, răposatul mitropolit. În acel dosar era și o scrisoare a lui Vodă-Cuza către Calinic Miclescu. Scrisoarea avea o mare importanță istorică deoarece într-un post-scriptum iată ce scria Cuza din Florența, la 9 ianuarie 1873:

P. S. Felicitările mele pentru anul nou.
Napoleon a murit. El a fost un părinte iubitor pentru Români. Aceștia ar fi datori să eternizeze memoria lui precum și a lor recunoștință printr'un monument.

A. I. Cuza.

Ministrul de război al României în Ungaria.

Din Borszek se anunță: Ministrul de război al României d. Filipescu a sosit aici împreună cu soția d-sale, însoțit de secretarul ministerial. Distinșii oaspeți vor sta mai multe zile aici.

Un publicist belgian despre România. D. Jean Pellissier, care a făcut pentru ziarul „Indépendance Belge” o călătorie de studii în Peninsula balcanică, s'a oprit o săptămână și în România, unde a fost oaspele dlui Alex. Florescu.

În darea de seamă, pe care o face asupra acestei călătorii, el consacră un lung articol României, insistând cu deosebire asupra relațiilor ei cu Franța.

La observația lui Deschanel și a lui Roussel că pentru ei s'a relevat o nouă Românie, Pellissier răspunde:

„Vă înșelați! E aceeași Românie, cu sufletul înfocat și generos, vesnic gata să vibreze la idealul de fraternitate latină, — aceeași Românie, dar pe care francezii au uitat-o!”

Politica austro-germanofilă a României se explică prin pericolul ce o amenință din partea Rusiei.

Germania și Austria au știut apoi să exploateze situația, trimițându-i capitaliști și ingineri, precum și cei mai buni diplomați ca Buelow, Goluchowski, Aehrenthal și Kiderlen-Wächter.

Franța nu a făcut nimic pentru România, din contră s'a aliat cu Rusia s'a arătat atât de ingrăta cu aceasta.

Cultura franceză în schimb a rămas stăpânitoare. Toți românii culti vorbesc franțuzește. Bibliotecile savanților sunt pline aproape exclusiv cu cărți franceze.

Însăși Carmen-Sylva sprijinește răspândirea limbii franceze.

De curând guvernul român a suprimat tariful de favoare pe căile ferate pentru mărfurile germane și a destinat 12000 lei pentru crearea unui institut de limba română la Universitatea din Paris.

Ar trebui deci ca Franța să iasă din rezerva de până acum și să înnoade legături comerciale, politice și intelectuale cu România.

Pellissier termină, apelând la amicii Uniunii latine ca să lucreze la apropierea de România, care este avangarda culturai latine.

D. locotenent colonel Oscar Criste a fost distins de M. Sa monarhul cu ordinul „Coroana de fier” cl. III. D. Criste este, cum s'a scris în ziarul nostru, autorul mai multor scrieri foarte prețioase din istoria armatei și strategiei în monarhia austro-ungară. Sincere felicitări.

Examene școlare. În 29 maiu n. a avut loc examenul final la școalele gr.-or. române de băieți și fete din Călnic, comit. Caraș-Severin. Publicul precum și membrii prezenți ai comitetului parohial au fost foarte mulțumiți cu progresul arătat mai cu seamă la școala de fete condusă de d. Octavian Morariu.

15 mii coroane pentru scopuri culturale românești. Dupăcum suntem informați, decedata văduvă de jude de tablă **Nina Cergedi, nasc. de Ciato** și-a testat averea de 15 mii coroane mai multor instituții culturale românești. Pentru fondul ziaristilor români a testat suma de 600 cor., gimnaziului din Brad 500 cor., fondului de teatru rom. 400 cor., iar altor instituții diferite sume mai mari și mai mici.

Lină să-i fie odihna celei ce atât de mult a simțit durerile neamului, a căruia bravă fiică a fost.

Nouă rupere de nori în podgorii. Nici nu s'au liniștit încă spiretele agitate până la extrem de groaznică rupere de nori de acum două săptămâni, care din gospodării înfloritoare a făcut cuib de sărăcie punând bățul pribegiei în mâna oamenilor avuți până aci — și mânia cerului s'a deslăntuit ieri, joi din nou asupra comunelor din podgorie, distrugând prin o groaznică rupere de nori însoțită de grindină și puținul rămas neatins de înspăimântătorul potop din zilele trecute.

Ploaia torențială, amestecată cu grindină a început ieri după amiază la orele 3 și a ținut, cu mici intreruperi, până seara la orele 6. Pagubele cauzate nici nu se mai pot evalua. Mai mult au suferit comunele cu o populație românească covârșitoare Giorocul, Paulișul, Minișul, Cuvinul și Șiria. Părăiașe, — alimentate de apa ce se rostogolia de pe coaste, formând râuri spumegânde au distrus tot ce le cădea în drum. În Gioroc, Cuvin și Șiria uraganul a doborât la pământ stâlpi de telegraf, acoperișe de case, iar ca ruina să fie cu atât mai complectă, apa venită de pe coastele dealurilor din apropiere, unde distrusese și via, a înămolit linia ferată a motorului cât și drumul ce duce prin aceste comune ducând cu sine garduri, lemne și bucăți din „ocolnele” zidite pe coaste.

Podul dela Pauliș asemenea a fost rupt de apă și dus la vale unde s'a oprit în podul liniei ferate Arad-Radna înămolindu-l și pe acesta ast-fel, încât trenul ce pleacă din Arad la orele 7 și un pătrar până la liberarea liniei ferate a fost silit să aștepte în această comună peste 1 oră. Comuna Miniș asemenea a suferit pagube enorme, căci au fost nimicite toate viile, singura avere, singurul izvor de câștig al acestor locuitori.

Intrunire colegială. Toți acei iubiți colegi, cari în anul 1902 au depus examenul de calificare la institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad, sunt rugați a participa la intrunirea colegială, — după zece ani dela absolvire. Ținând seamă de părerile mai multor colegi, am fixat termenul întrunirii pe ziua de 30 iunie 1912 st. n. Pentru a ne putea înțelege mai bine cu privire la aranjarea lucrurilor, ar fi foarte consult ca încă în ziua precedentă, 29 iunie, să fim cu toții în Arad. Revederea peste 10 ani ne va fi tuturora plăcută și nu cred că se va afla unul între noi care să nu dorească a retrăi câteva clipe de acum 10 ani. Sperez deci că în 29 iunie ne vom întâlni cu toții în Arad. Pân' la revedere, le trimit tuturor iubiților mei colegi o caldă strângere de mână. — Petru Savi înv. în Sa-coșul unguresc.

Care e bătesc? În coloane franceze, mai mare peste 6 mii joritate a sunt nespu mult stoma și ziarul, c de adevăr. a găsit, că egoismul a După a dactia con „Femina” bați, cerâi mai mare

Instalati a fost inst frunța c delegatul protopresl bune statu demnându După acee zională. În

† Iosif subit Iosif or. român urmă inter de esterne de inimă, rere, deve cu păharul după ce bea 40 de mäsagul l păhar de a succomb putut com Dumnezeu

Furtun mari pagu au pierit. cei catoli divin, au tul.

La for masa inv dalilor ro Stănulet, peni) 30 (Geoagiul văd. Car N. Todea pantofar paroh 50 25 bani, I Ludoșul-r în amintin găru (Cis lae Oncu țaceilor 1 sident 10

La Reu au fost pr Sala (orig ler) sodal liste fiu d pu (orig Văcariu (ge Munte nom), sod din Gales hail Bara nom) măe Ocna, fiu Chelemen dal zugra a binevoi nar la „A

x, Tok losi cu su geilor și e de 2 zile dosă 50 fi dresa: Tă

Care e cel mai mare defect al sexului bărbătesc? Revista parisiiană „Femina” a lansat în coloanele sale un chestionar către femeile franceze, pentru a-și spune părerea despre cel mai mare defect al sexului bărbătesc. Au sosit peste 6 milioane de răspunsuri, dintre cari majoritatea a fost de părerea aceasta: bărbații sunt nespuse de închipuiți și toți își iubesc mai mult stomacul lor propriu. Femeile franceze, ba și ziarul, cred că acest răspuns e mai apropiat de adevăr. O minoritate destul de considerabilă a găsit, că cel mai mare defect al bărbaților este egoismul și brutalitatea.

După acestea n'ar fi oare de dorit, că redacția compusă din dame elegante a revistei „Femina” să lanseze un chestionar și către bărbați, cerându-le și părerea acestora despre cel mai mare defect al coconitelor?

Instalare de preot. Duminecă în 3 (16) iunie a fost instalat ca paroh d. Eugen Munteanu în frunțașă comună Torac (comit. Torontal) prin delegatul episcopesc P. O. D. Mihai Păcățian, protopresbiter și asesor consistorial, care a dat bune sfaturi atât poporului cât și preoților, îndemnându-i la muncă și dragoste frățească. După aceea noul paroh a ținut o predică ocazională. Intru mulți ani cu bine!

† **Iosif Bălan.** În București a murit în mod subit Iosif Bălan, fost profesor la pedagogia gr. or. română din Caransebeș, iar în timpul din urmă interpret de limbă maghiară la ministerul de externe al României. A fost un om de talent, de inimă, și cu multe însușiri bune, dar, durere, devenise alcoolic. A murit așa cum a trăit: cu paharul în mână. A făcut adevărat rămasăg, după ce chefulise o săptămână întreagă, că va bea 40 de pahare de bere, unul după altul. Rămășagul l'a câștigat, dar după ce a golit ultimul pahar de bere, al 40-lea, a căzut de pe scaun și a sucombat. A fost chemat un doctor, care n'a putut constata decât moartea. Era de 55 ani. Dumnezeu să-l odihnească.

Furtună groaznică. O furtună a pricinuit mari pagube în provincia Misuri. 26 persoane au pierit. La Jonville Ohio, unde turnul bisericii catolice s'a prăbușit, în timpul serviciului divin, au murit 40 persoane, între care și preotul.

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași al „Reuniunii socialilor români din Sibiu” au mai dăruit: Simeon Stănuțel, învățător în Săcătura (prot. Câmpeni) 30 bani, Ioan Popovici protopresbiter (Geoagiu) 50 bani, Octavian Vestemean 10 bani, vâd. Carolina Imbuzan (Egrespatac) 16 bani, N. Todea paroh (Balșa) 50 bani, Ioan Paloșan pantofar (Hașfalău) 20 bani, Dr. Ioan Stanciu paroh 50 bani, Ioan Cosma notar pens. 1 cor. 25 bani, Ilie Tănăsă inv. pens. 50 bani, (toți din Ludoșul-mare), învățăceii din fabrica Wagner în amintirea colegului lor răposat Virgil Călugăru (Cisteiul-român) 1 cor. 5 bani, Dr. Nicolae Oncu adv. (Arad) 1 cor., din lădița învățăceilor 1 cor. 42 bani și Victor Tordășianu preșident 10 bani.

La Reuniunea meseriașilor români din Sibiu au fost primiți următorii membri ordinari: Ioan Sala (originar din Drăgănești-Bihor, fiu de ziler) sodal funar; Nicolae Borcia (orig. din Săliște fiu de negustor) sodal mehanic; Lucian Lupu (orig. din Răhău, fiu de econom) Nicolae Văcariu (orig. din Hașag, fiu de econom), George Muntean (orig. din Merghindeal, fiu de econom), sodali pantofari; Nicolae Dragomir (orig. din Galeș, fiu de econom) sodal lăcătuș; Mihail Barabaș (orig. din Ghernesig, fiu de econom) măestru cismar; Nicolae Stoica (orig. din Ocna, fiu de econom) măestru rotar; Nicolae Chelemenciu, (orig. din Sibiu, fiu de ziler) sodal zugrav de case, iar între membrii ajutători a binevoit a se înscrie d. Alexa Odor, funcționar la „Albina” și d. Virgil Munteanu dentist.

x, Tokio” extirpător de bătăuri. Se poate folosi cu succes contra bătăturilor (la picioare), negelilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăturilor. — 1 doză 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

CRONICA SOCIALĂ

Filiala Năsăud a „Societății pentru fond de teatru român” va aranja o serată festivă cu concursul Reuniunii române de cântări din Năsăud Joi în 27 Iunie st. n. 1912 la orele 8 seara în sala de gimnastică a gimnaziului superior fundațional din Năsăud pentru sărbătorirea distinsului nostru scriitor I. L. Caragiale cu ocaziunea împlinirii alor 60 ani de viață cu următorul program:

Viața și activitatea lui I. L. Caragiale, conferință de Vasile Bichigean, prof. gimn. Lectură din lucrările nuveliste ale lui I. L. Caragiale. „Două inimi nu-mi dau pace” de G. Dima, cor mixt. „Năpasta”, dramă de I. Caragiale. „Morariul” de Kiriak, cor mixt. „Capriciul unui tată”, comedie tradusă din italianește de Z. Bărsan. După producțiune joc.

Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului unei bine.

Mulțumită publică. La concertul din 3 iunie a. c. aranjat de Reuniunea română de cântări „Hilaria” din Oradea-mare cu concursul d-soarei Iuliana Vaina și d. Dr. Eugen Pescariu și-au rescumpărat biletele, respective au suprasolvit următorii domni:

I. S. D. Dr. Demetriu Radu episcop, I. S. D. Antiniu Mocsonyi de Foen mare proprietar și Emeric Vaina proprietar, câte 20 cor., d-na Aurelia Vulcan, Ioan Gerlan notar, Silviu Rocsin farmacist câte 16 cor.; Dr. Nicolae Zigre adv. 15 cor.

George Pop de Băsești, mare proprietar, Dr. Coriolan Pap director de bancă, Dr. Romul Boca avocat (Orăștie), Dr. Romul I. Papp, advocat câte 10 cor.; Dr. Savu Marta advocat 8 cor.; d-na Catinca P. Fășie soție de jude la tablă, N. N., Iosif Diamandi prim-comptabil, George Tulbure asesor ref. cons., Dr. Aurel Lazar advocat, Dr. Dumitrea (Budapesta), Dr. George Miculaș profesor câte 6 cor.; Iosif Moldovan preot, Nicolae Bogdan, M. Lazar, Ioan Comanici inginer-silv., Aloiziu Nyistor protopretor în pens., Aurel Serac, M. S. Samuil Ciceronescu, canonic și Ioan Mihailovici câte 5 coroane.

Dr. Gavril Cosma advocat, Andrei Pelle preot, Iosif Nagy preot câte 4 cor.; Petru Paul inv., Dr. Traian Păscuțiu inginer, Dr. Grigorie Papp preot, Petru Tămăian preot, Dr. Ioan Pelle adv. și d-na Laura Egry câte 2 cor.; Ioan Rinca, George Papp preot, Ludovic Vida preot, Aug. Magy preot, Gavril Popovici, Dr. Eugen Rozvány advocat, N. N. câte 1 cor.

Primească marinimoșii donatori sincerele noastre mulțumiri pentru obolul adus și de astădată pe altarul culturii naționale. — Oradea-mare, 19 iunie 1912. Pentru comitet: Dr. Romul I. Papp m. p. președinte, Ioachim Marta m. p. cassar.

Cronică artistică

Două succese.

(Epilog)

În Nr. 120 din a. c. al ziarului „Românul” am vorbit de examenul dela conservatorul de artă dramatică din București. Am vorbit în acel număr în general despre toate acele elemente cari merită să fie relevate. De astădată însă vreau să insist mai mult asupra talentului d-soarei Dima și asupra dlui I. Al. George, asupra pieselor și felului cum a știut fiecare să interpreteze rolul.

Voi începe cu d-soara Dima, asupra căreia și critica din București a stărnit mai mult interes și a remarcat în d-neață un adevărat talent dramatic, care e capabil să învingă cu ușurință orice greutate tehnice dramatice, care e în stare să ne redea pe scenă cu desăvârșire starea unui suflet femeiesc.

Dra Dima și-a ales ca bucată de examen o scenă din piesa „Magda” de Sudermann. În piesa lui Sudermann, Magda e femeia care pentru o bucată de pâine se vinde. Dela un timp bărbatul plictisit, invocând argumente convingătoare, părăsește grozav lăsându-o fără nici un sprijin. Acum începe lupta grozavă pentru femeia care vrea să-și crească în cinste odorul și pentru care sacrifică totul. Se întâmplă însă că se întâlnește

din nou cu fostul ei amant care e și tatăl copilului, fără însă ca el să știe aceasta. Acum urmează scena plină de-o emoție. În aceasta a ieșit la iveală tot talentul și toată priceperea dramatică a d-zei Dima. În această scenă de un dramatism puternic, când femeia mană se întâlnește din nou cu acel ce-a nenorocit-o cu sufletul plin de revoltă și scârbă îi expune toate mizeriile câte le-a îndurat pentru a-și putea crește copilul, nopți de trudă nedormite, umilință, înjosire și lipsă de pâine și astea toate numai fiindcă el a fost un mizerabil; îi aruncă în față toată ticăloșia purtării lui neomenoase, pe urma căreia ea a trebuit să sufere atâtă durere și chin. Acum nu se mai revoltă femeia înjosită, ci se revoltă la extrem sufletul mamei care trece peste orice și rabdă foame și frig pentru viața copilului ei. Ori cine își poate închipui cât sbucium, cât durere, revoltă și disperare în asemenea împrejurări în sufletul unei mame; psihologia unui asemenea suflet e foarte complicată și redarea stării lui foarte grea; cu toate acestea dra Dima a trecut destul de ușor peste toate greutatele și a întrecut așteptările tuturor. Dicția d-zei Dima e atât de clară, încât și cele mai înțel rostite cuvinte se aud perfect; mimica e atât de pronunțată și de naturală încât, numai privindu-o și-i poți citi din față toată starea sufletească, indiferența, durerea sau bucuria, prin care trece în acel moment sufletul personajului ce interpretează. Cu un cuvânt la dra Dima e un ansamblu de însușiri dramatice atât de puternice și de pronunțate, cum rar și numai la talente mari se găsește în asemenea măsură. Dra Dima poate fi fericită și fericiti suntem și noi toți că, este așa cum este.

Acum să trec la dl Al. George, care după cum aflui, e decis a face în curind, cu mică dar selectă trupă, un turneu prin Ardeal, cu care ocazie nădăjduim că toți Românii de bine vor da sprijinul lor acestui tânăr și bine înzestrat artist.

Dl I. Al. George nu e un necunoscut; îl cunosc toți aceia cari se îndeletnicesc cu citirea revistelor, prin cari a publicat destule poezii bune. Calitățile sale artistice sunt atât de evidente și recunoscute de puteri artistice de valoare din București, din care cauză d-nealui a fost în repetite rânduri chemat să-și dea concursul la serbările aranjate de „Liga Culturală” dând în totdeauna dovada talentului său dramatic incontestabil. Mimica, gesturile, felul cum pronunță cuvintele, atitudinea sa, toate tradează împrejurările în cari a trăit, trăește și va trăi personajul ce interpretează. E atâtă armonie în însușirile, calitățile sale artistice, încât chiar dușman să-i fi și trebuie să recunoști în el un fitor artist care va avea pe urma muncii lui succese strălucite.

Să revin acum la examenul dela conservator care l-a dat în mod strălucit cu o scenă foarte grea din „Portofoliul” de Mirabeau. Personajul ce a interpretat e un vagabond nenorocit care cutreeră mai mult fără nici un rost neavând nici ocupație, nici casă, străzile Parisului, de dimineața până noaptea când se culcă pe vre-o bancă din cutare parte. Deși nevoiaș la extrem acest om, deși flămânzește cu zilele, totuși în fond e un om foarte cinstit; nu interesează, dacă cineșta e înscătuț în el, sau e numai rodul inteligenței lui extrem de mărginite, destul că e cinstit, neobișnuit de cinstit; lucru mare. Într-o noapte hoinărind așa pe o stradă nu prea populată, simte deodată că a călcat pe ceva; se apleacă și ridică de jos, ce? un portofoliu, îl deschide cu grijă și spre marea lui mirare află în el 10.000 de franci. Simțul lui de cinste sau prostia îl îndeamnă să nu se atingă de bunul străin, ci în toată noaptea se duce la poliție și predă portofoliul găsit comisariului, care după ce l'ascultă, îi promite o recompensă de 5 franci, răsplăt pentru cinstea lui, dar totodată îl pedepsește cu carceră pentru vagabondaj. Pedepsa aceasta nevoiașul o primește cu vădită bucurie, având unde să doarmă câteva zile.

Acesta e subiectul piesei. Dl Al. George fiind înzestrat cu un real talent, cu dicție clară, mimica desăvârșită, gesturi potrivite, naturale și conștite de sarcina grea ce s-a luat, s'a achitat în mod splendid de această sarcină, fiind răsplătit de numeroasa asistență cu aplauze furtunoase și prelungite. Dnealui a știut atât de perfect să redea starea sufletească a acestui vagabond în veci prigonit de soarte și a știut înunțat să scoată la iveală sufletul cinstit, neîntinat al nevoiașului, care mai bine flămânzește, dar de bun străin nu se atinge. Dnealui prin expresia cuvintelor și a feții a redat în mod aproape desăvârșit tot amarul, toată durerea acelu nenorocit care, toată viața lui a trăit în cea mai mare mizerie.

Repet încă odată că, dl Al. George e un talent de valoare, cu bogate însușiri pe cari poate fi mândru și pentru cari îl felicităm călduros, dorindu-i izbândă în cariera sa.

București, 19 Iunie 1912.

R.

ECONOMIE

Expozițiile de copii în Râșinari.

Pătrunsă de importanța faptului, că bunăstarea și înflorirea populației peste tot și a țării muncitoare indeosebi, stă în strinsă legătură cu puterea de viață și cu forța fizică, ce rezidă în înșasi ființa omenească, Reuniunea noastră agricolă sibiiană, cu începere din 1906, caută să contribuie pe calea expozițiilor de copii și prin mijloacele, ce-i stau la dispoziție, parte la aflarea rețelilor, cari împiedică dezvoltarea prințioasă a ființei omenești, parte și mai ales la delăturarea acelor rele. Asemenea expoziții până acum s'au aranjat 6 și anume: la 1906 în Apoldul-român, la 1907 în Ilimbav, la 1908 în Poiana, la 1909 în Orlat, la 1910 în Sadu și la 1911 în Lancrâm. La aceste expoziții s'au distribuit din partea Reuniunii 455 cor. premii, din partea băncilor 270 cor., din partea comunelor bisericesti 105 cor., iar din parte particulară 79 cor., sau în total 1124 cor. În afară de premiile în bani la 3 expoziții s'au distribuit câte-o garnitură hăinuțe de înfașat copiii, la 2 rechizite de lăptat și la fiecare câte 100 cărți folositoare, sau în total 600.

Reuniunea în această lucrare a sa de interes igienic umanitar, n'a fost lipsită de prețiosul sprijin al celor mai competenți în asemenea materie, de sprijinul și conlucrarea medicilor noștri din comitat. Prelegeri au ținut la expozițiile noastre medicul dr. I. Iancu: „Despre tuberculoză” (în Apoldul-român) și „Despre nutrirea și îngrijirea copiilor sugători” (în Ilimbav); dr. G. Prunaș sub titlul „Chestiuni privitoare la expozițiile de copii” (în Orlat), dr. I. Beu despre „Îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de un an” (în Sadu), dr. Traian Petrașcu despre „Nutrirea copiilor” (în Lancrâm) și dr. N. Calefariu, care pe lângă că a presidat juriul aproape al tuturor expozițiilor, la expoziția din Poiana a preles despre „Cauzele mortalității copiilor mici și mijloacele de combatere ale lor”. Afară de medicii amintiți au mai preles: profesorul dr. V. Stan despre „Sufletul copilului” (în Apoldul-român), preotul Trandafir Scorobet despre „Evangelia prunciei”, (în Orlat), dir. școlar Teodor Stoia despre „Influențele alcoolismului asupra copiilor mici” (în Sadu) și învățătorul Ioan Pavel despre „Greșeli la creșterea copiilor” (în Lancrâm).

Cu prilejul expoziției din Orlat și din Lancrâm s'a pus temelie la fondul pentru ajutorarea femeilor lăuze, dar sărace, din Orlat, respective din Lancrâm, cu suma de cor. 144.40 respective de cor. 200.

Drept efecte ale expozițiilor de copii amintim numeroșii articli de ziare, scriși cu deosebire de medicul dr. I. Iancu și 2 discursuri ocazionale remarcabile, rostite de părintele protopresbiter N. Togan la expoziția din Orlat și Sadu.

Cum expoziția a 7-a se va aranja în cursul a. c. în puternica comună românească Râșinari, comitetul central al Reuniunii s'a adresat către primăria comunală și către medicul dr. I. Bucur de acolo cu rugămintea, ca în conțelegere cu conducătorii diferitelor societăți și a celorlalți cărturari din Râșinari, să convoace o conferință a bărbaților fruntași de acolo, în care să se hotărască ținerea expoziției, să se destineze luna, ziua și localul, în care să se țină; să se arate vârsta copiilor de admis și gruparea lor, maximum și minimumul premiilor de împărțit, să se numineze persoanele, cari să intre în juriu, să se institue un comitet aranjator local, care pe lângă că va face toate demersurile în scopul organizării, va avea să apeleze și la diferitele noastre asezăminte de acolo pentru dăruire de sume în scopul premiei.

Conducătorii din Râșinari vor fi, nu ne îndoiim, la înălțimea chemării și în această cauză de interes unanim.

Sibiul, iunie 1912.

Vic. Tordășianu,
secr. Reun.

PAGINI RĂSLEȚE.

Visurile opiului.

De Thomas De Quincey.

Trad. din original de M. B.

Încă din tinerețe mi-a plăcut să citesc pe Liviu, care, atât pentru stil cât și pentru cuprins — mărturisesc, îl prefer ori căruia alt istoric roman: și deseori am simțit răsunetul solemn și fioros din cele două cuvinte, atât de reprezentative ale măreției poporului roman, și cari se întălesc adeseori în Liviu.

— *Consul Romanus*; mai ales, când consulul e înfățișat în caracterul său militar. Vreau să zic, alte cuvinte ca rege — sultan — domnitor, sau alte titluri ale celor ce intrupeză puterea unui mare popor, deșteptau în mine mai puțin sentimentele de recunoaștere. Deasemeni, cu toate că nu citeam prea mult istorie, mă familiarizaseram în chip critic și minuțios cu o perioadă anume din istoria engleză — perioada Răsboiului Parlamentar, atras fiind de înălțimea morală ale unor figuri de atunci, precum și de numeroasele memorii interesante, cari au supraviețuit acelor vremuri turburi.

Amândouă aceste părți ale citirilor mele — producându-mi adesea material de gândire, îmi procurau acum material de visuri. De multeori, după ce zăgrăveam pe întunecul gol ca o repetiție de teatru, fiind deștept — mi-se întâmpla să văd grupuri de femei, și poate vre-o serbare, și jocuri. Și auzeam zicându-se, ori ziceam în mine însuși: „astea-s doamne engleze din timpurile nefericite ale lui Carol I. Astea-s soțiile și fetele celor ce se întâlneau în pace, și stăteau la aceeași masă, și înrudiți erau prin căsătorie și sânge; și totuși, după una din zile, în august 1642, nu-și mai zimbiră niciodată, și nu se întâlniră decât pe câmpul de bătaie; și la Martson Moor, la Newbury, ori la Naseby, își rupseră toate legăturile de iubire prin crudă sabie, de-și înceară în sânge și amintirea vechi prietenii”. — Doamnele jucau, și păreau tot atât de atrăgătoare ca și la curtea lui George IV. Totuși eu știam, chiar în vis că ele fuseseră în groapă de aproape două veacuri. Pe neașteptate alaiul acesta pierdea: și, la o bătaie din palme, unde nu străbătea acum sunetul înfiorător de *Consul Romanus*: și odată veneau lunecând în strălucite mantii, Paulus ori Marius, înconjurați de o trupă de centurioni, cu tunica stacojie pe o sulță, și urmați de *alalagmosul* legiunilor romane.

Ani de zile înainte, uitându-mă la Antichitățile Romei de Piranesi, Coleridge — care stătea lângă mine, îmi descrie o serie de gravuri de același artist, numite *Visuri*, și cari vreau să reproducă viziunile sale în aiureala unor friguri. Câteva — le descriu din memorie după câte mi-a spus Coleridge — înfățișau vaste săli gotice: în podeala cărora zăceau tot felul de mașini, roate, cabluri, scripeți, pârghii — exprimând îngrămădirea unei puteri și rezistențe covârșitoare. Strecurându-vă dealungul zidurilor, vedeți o scară; și pe scară, băjbându-și drumul, însuș Piranesi: urmați puțin mai departe, și o veți găsi mântuindu-se abrupt — nu îngăduie înaintarea, decât cu primejdia de a te prăvăli în adâncuri. Ori care o fi soarta lui Piranesi, gândiți că aci are să iea capăt într'un fel munca lui. Dar înălțați ochii, și iată o a doua zvârlitură de trepte și mai sus: pe care iarăș Piranesi, acum stând pe chiar marginea prăpastiei. Înălțați iar ochii, și încă o zvârlitură aeriană de trepte se arată: și iarăș bietul Piranesi în trudita lui urcare; și tot așa până ce Piranesi și trepte nesfârșite se pierd în sus în bolta de întunec. Cu aceeași putere de creștere și reproducere neconținută se urmau și clădirile mele în visuri. În faza dintâi a boalei, strălucirea lor era cu deosebire arhitectonică: și zăream un așa fast de cetăți și palate, cum nu s'au fost zărit de ochi, afară numai în nouri. Dintr'un mare poet modern citez o parte care descrie — ca ceva înfățișat în nouri, cece de multeori eu vedeam în somn:

„Privește, desfășurându-se într'o clipă,
Arăta un oraș măreț — așa zice
Un desfriu de clădiri, pierzându-se departe
Și fugind într'un adânc minunat,

Departa pierzându-se în slavă — fără sfârșit!
O grămădire de aur și diamante părea,
Cu domuri de alabastru, și turnuri de argint,
Și terase pe terase urcând lucitoare
În sus; aci liniștite pavilioane
Rânduite în alei, aci turnuri încinse
De creste, ale căror frunți mișcătoare
Purtau stele — o iluminăție de nestimate!
Astea le făurise natura pământeană
Din materiile negre ale furtunii
Acum potolite; și după care, pe bolți
Și pe înălțimi și ripe de munți, ori unde
Se strecuraseră aburii, — luându-și acolo
Sălaș sub un cer azuriu...”

Amănuntul sublim — „creste, ale căror frunți mișcătoare purtau stele”, ar fi putut fi copiat din visurile mele arhitectonice, căci deseori mi-se înfățișa. Se zice de Dryden, și de Fuseli în timpurile moderne, că ar fi mâncat carne crudă spre a visa frumoase visuri: cât era mai bine în acest scop să fi mâncat opiu, pe care nu știu vre-un poet să-l fi folosit, afară de dramaturgul Shadwell: și în vechime, Homer zice-se, cu drept cuvânt, să fi cunoscut binefacerile opiului.

La arhitectura mea umară visuri de bălți — și argintoase întinderi de apă, cari acum își schimbau caracterul: din străvezii, strălucind ca oglinzi, deveneau acum mări și icoane. Și mai veni acum o grozavă schimbare, care, desfășurându-se încet ca un sul, în multe luni, aduse un chin prelungit; și de fapt nici că mă părăsi. Până aci fața omenească se amestecase adesea în visurile mele, dar nu în chip despotice, nu cu o putere deosebită de chinuire. Acum însă, ceea ce aș numi tirania fetei omenești — începui. Acum pe clătinațoarele ape ale oceanului fața omenească se ivi: marea părea așternută cu nenumărate fete, întoarse către ceruri: fete rugătoare, mâniaose, desneajduite fete, zburcneau sus cu miile, cu miliardele, generații întregi: — turburarea mea era nemărginită, și mintea-mi se pleca și se ridica tălăzuindu-se odată cu oceanul.

Bibliografie

A apărut No. 4 din revista „Viața Românească” cu următorul cuprins: O istorie a partidelor politice în România (sfârșit) de Octav Botez. — Clio, Lauda cuceritorului, Prohodul războinicului, Noapte roșie, Călăgărița, Boerul, Aspra, Intelteptul, Cronicarul, Domnița, La Argeș, Trântorul și Curțile vechi (poezii) de M. I. Caragiale. — O sută de ani de robie de Dr. Cazacu. — Luna (poezie) de C. Mironescu. — Elementul românesc în Bucovina, (după datele statistice din 1910) de G. Micu. — Homer: Iliada (cântecul al XVII-lea) traducere de G. Murnu. — Doina la români de P. Papahagi. — Nălucă (poezie) de Mihail Codrean. — Păcatele fratelui Danil de Constanța Marino. — Note de pe marginea cărților: Rosmersholm de Sonia. — Sonețul (poezie) de M. Sevastos. — O excursiune de plăcere de D. D. Patrașcanu.

Cronica teatrală condusă de T. Argheri conține: Teatrul Național: „In lumea de azi” — „Amicul Jack” comedie de Somerset Maugham, traducere de Emil Fagure. Teatrul Davila: „La Flambée” (Văpaia) de H. Kistenmackers. Teatrul Comedia: „La Griffe” (În ghiară) de Henri Bernstein.

Cronica economică de G. Ionescu-Șișești conține: Criza locuințelor în București.

Cronica veselă: Din Carnetul unui impiegat de S. Roman.

Srisori din Basarabia de P. Cubolteanu. — Miscellanea.

Recenzii: Cântece (St. O. Iosif), Criza bisericăscă (Spiru Haret), 1907 de Virgil Aron, Câteva date relative la diferitele chestiuni de Arheologie privitoare la români (dr. G. I. Istrati) și alte cărți și volume apărute.

Revista revistelor. — Mișcarea intelectuală în străinătate.

POȘTA REDACȚIEI

T. N. C., Budapesta. Așteptăm materialul promis.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Casă

de închiriat pentru un negustor român se află în Cermei în locul cel mai de frunte. Reflectanții să se adreseze subscrișului.

Dimitrie Popovici
preot rom. ort.

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 31662

24 Mai 1912

PUBLICAȚIUNE

A 7-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4%, amortibilă din a. 1908, împrumutul de Lei 70.000.000 se va efectua în ziua de 18 Iunie (1 Iulie) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 635.500 în proporția următoare:

22 titluri de câte Lei	5.000	Lei	110.000
77 ” ” ” ”	2.500	”	192.500
158 ” ” ” ”	1.000	”	158.000
350 ” ” ” ”	500	”	175.000

607 titluri p. o valoare nominală de Lei 635.500
Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice

D. Petrovici.

Nr. 300.—1912.

Concurs.

Doritorii de a lua în întreprindere facerea iconostasului la biserica greco-catolică din Aiud (Nagy-Enyed) sunt invitați a-și prezenta plan și preliminar referitor la acel iconostas, însoțit de radiul de 10%, adică 450 cor. subscrișului curatorat cel mult până în 6 Iuliu 1912 inclusive st. n. Pentru plan și preliminar nu se dă onorar, ci rămân proprietatea concurentului.

Concursul se vor petrecea în ședința curatoratului, ce se va ține în 12 Iulie 1912 stil n. la 10 ore a. m. în școala gr. cat. din Aiud, la care pot lua parte și concurenții pentru ca eventual să-și poată scări prețul de întreprindere.

Condițiunile concursului se pot vedea în cancelaria oficiului protopopesc Nagy-Enyed, Alsóporond nr. 9, zilnic între orele 8—12 antemeridiane și 2—6 postmeridiane, la cerere se vor trimite în copie gratis.

Aiud, 18 Iunie 1912.

Ioan Mafor
protopop,

Augustin Stancel
curator.

DAMĂ având praxă în scrisul cu mașina caută post în vre-o cancelarie advocațională sau în alt birou. — Adresa la administrația ziarului.

Ingrădiri cu pietrii mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcophage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvar, strada Bástya n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

și

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

Iohann Gensthaler

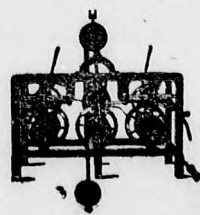
giuvaergiu și ciasornicar

în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

Oroloage de turn

pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

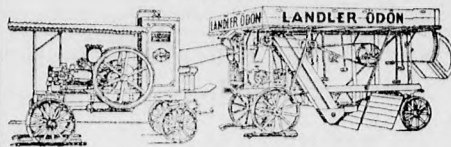
(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis și franco.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

În urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2—300 cai (HP.)

NOUȚATE! **NOUȚATE!**

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1½ fil.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimit gratis.

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.

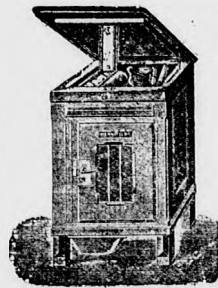
Dulapuri de gheață sistem

IGNÁCZ HENNEFELD, brevetate

Budapesta VI, strada Gróf Zichy Jenő nr. 5.
(Lângă Váci-körut).

Înăuntru sunt trase cu plăci artistice de piatră cari nu se ruginesc, nu se oxidează și nu se murdăresc, astfel că chiar și din singurul motiv al curățeniei sunt cele mai recomandabile. Toate dulapurile de până acum sunt învelite în tinichea de ține, cari se ruginesc, se oxidează și murdăresc, fiind trebuință de o continuă reparație. La cele sistem Hennefeld este exchisă reparația. Nu au cep pentru scurgerea apei, ci în josul dulapului un mic rezervoriu, unde se strânge apa. Partea unde se pune gheața se poate scoate ușor. Gheața în dulap este la loc uscat prin ceea ce se ajunge la economie de 60% de material.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositori
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul lucrărilor de pardosire, construcțiilor, canalizări și orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiunile cele mai convenabile.

Prospecte gratis!

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Mandler János

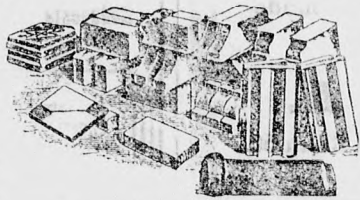
întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni artelane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA BINDER
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanția, după ultima modă corsete dinainte drepte, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

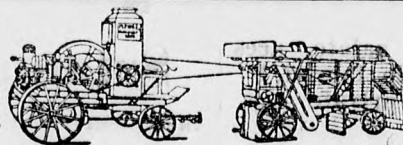
Să se grăiască pentru adresa corectă!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Atențiune!

Aducem la cunoștința on. proprietari și economi, că

Pe timpul trieratului

suntem în plăcuta pozițiune de a expedia imediat 2 garnituri cu aburi de trierat de 4 cai putere, 3 garnituri de 6 cai putere și 3 garnituri de 8 cai putere, precum și mai multe garnituri cu benzin de trierat și motoare cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plătire.

Cu stimă:

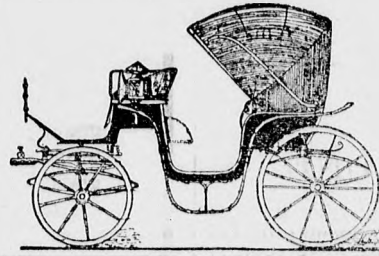
FRĂȚII BURZA mare magazin de mașinării economice și ferărie, reprezentanții cerc. a fabricii de mașini „Nicholsohn”, ARAD, piața Boros Béni nr. 1.

Heinrich Rastel

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primește ori-ce lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru

curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primește orice lucrări în bransa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 filleri; o duzină 4 coroane
80 filleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

ARAD.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMAFOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la
TOTH JÓZSEF,
orologier și chimometrie
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafon.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt” bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsesc între ele. **Pentru trântirea fiecărei bucăți garantăm.**

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul : 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt” Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Vilhelm Connerth
NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme :
bănci de școală
conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

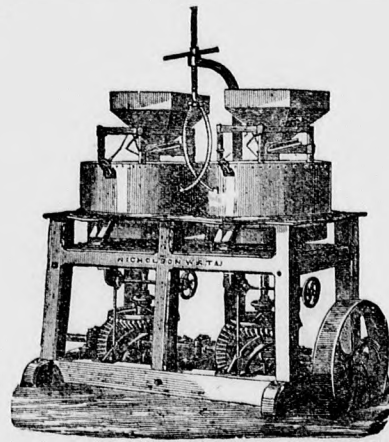
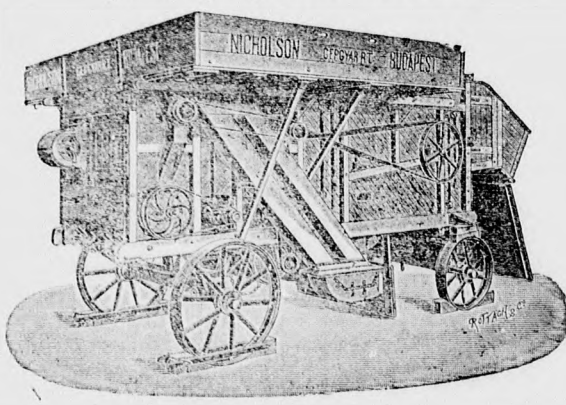
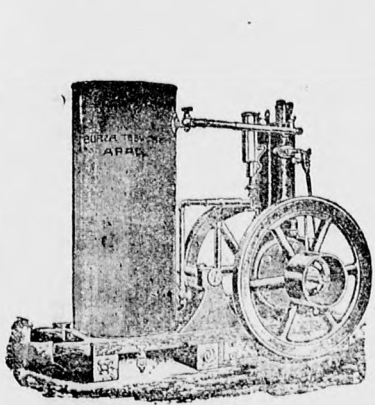

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

FRĂȚII BURZA Cea mai mare firmă românească din Ungaria.
Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de **mașini de cusut** pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blanări, mănușeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. **Garnituri pentru biciclete**, clopoțele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

GRAMOFOANE;

Pathe cu marca „Engel” Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plătire în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Garanță. Exeutare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mecanic.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie

— — — — — pentru ferestri — — — — —

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

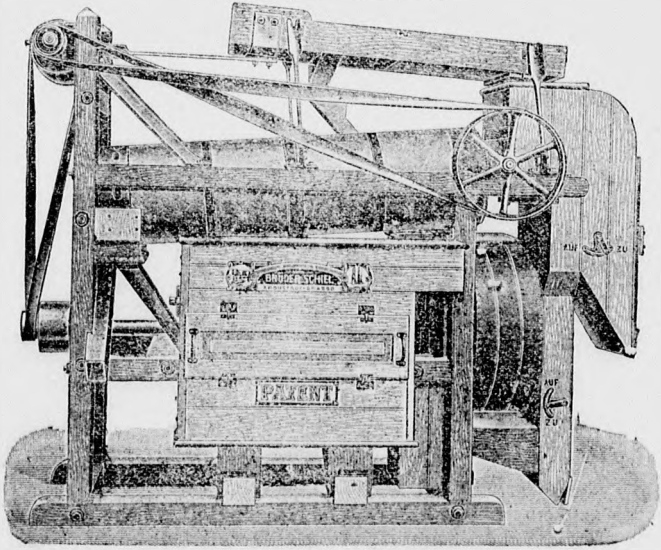
FRĂȚII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU EDIFICARE DE MORI, TURNĂTORIE DE FFR.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și ocomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisii, mașini de scăr-mănat și de tors lână.

„VICTORIA”

curățitoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, cu sita aspirator-trilor și descortșoarea cu smirgel.

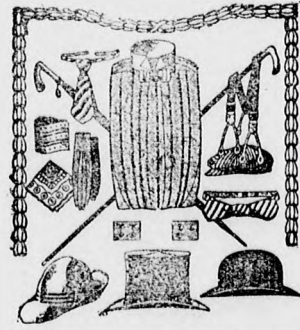
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de **albituri** pentru bărbați, și de **ghete** pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

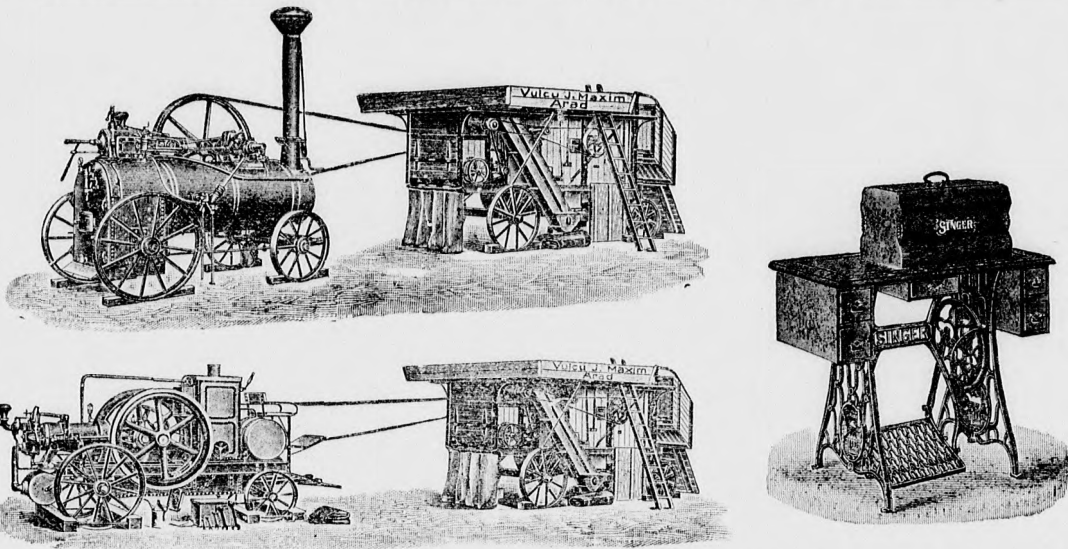
Cintea și Hau

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

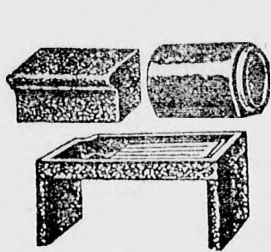
A. R. A. D., Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 808.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Coramie din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, carele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

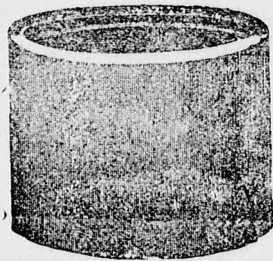
Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câțiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajează.

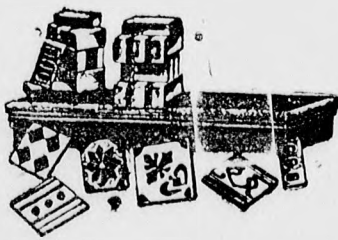
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

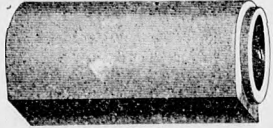
In depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.

IOSIF SIMIGS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. LUGOȘ, Strada Buziaș 37.

Vaiorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.

Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZÁNTÓ és BECK, ingineri,

fabrică de mașini pentru industria de nisip
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7. sz.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca 6—8.

Proprietarii

de mașini de treerat
cruță bani, timp și lucru

cu folosirea coșului
brevetat „STERN”

O comisie de specialitate a constatat, că o cantitate de paie de 500 de bugle treerate cu coșurile de până cum, a dat încă 680 kgr. de grâu la a doua îmblătire cu coșul „STERN”.

Cere prospect franco și gratuit dela

Bárdos és Brachfeld,

Budapest, VI., Gyár-utca 5.

Dacă stropești cu „FORHIN”

I - ai mai puțină bătaie de cap,
II - a lucru mai puțin,
III - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojje). Multime de scrisori de mulțumită și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkenpor și Bordolpor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

„FORHIN” BUDAPEST, VI., VACZI-UT 93.

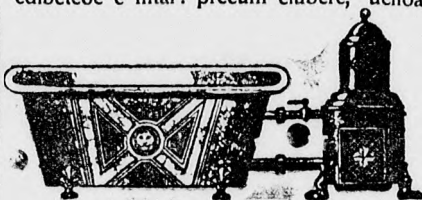
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multeori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibteoe e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, Inscriptii de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neintrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

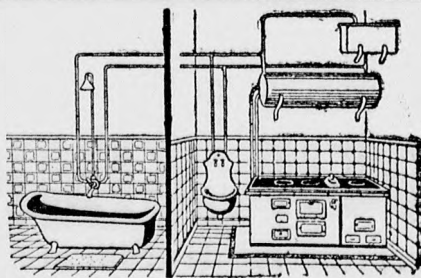
Catalog de prețuri la dorință g atuit.

Ucenicii se primesc cu condițiuni foarte bune.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.